

ሰለ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን አቋምና ትምህርት ወደ ፊት እናነባለን።

ኮሎምባን የንጉሡን ቁጣ አልፈራም

ኮሎምባን በደረሰበት ሁሉ በቤተ መንግሥትም ሳይቀር የእግዚአብሔርን ቃል ሰብኮአል። ንጉሡንም ንግሥቱንም ካጠገባቸው የነበሩትን አገልጋዮችም ጭምር ከቶ በሆነ ሥራቸው ምክንያት ብዙ ጊዜ ይዘልፋቸው ነበር። ንጉሡም እንዳንድ ጊዜ እስኪናደድ ድረስ ስብከቱ የሚነካው ሆነ።

አንድ ቀን ንጉሡ የንደቱን ናዳ ሲያወርድበት፡- የሰማዕታትን አክሊል ለመድፋት ትፈልጋለህ ይመስለኛል። እኔ ግን ሞኝ አይደለሁምና ይህን እንድታደርግ አልፈቅድለህም ሲል ጮኸበት። መነኩሴውንም በመግደል ፈንታ ወደ ወሃኒ ቤት ጨመረው።

ወደ ስዊስ አገር ኮበለለ

ኮሎምባን ከታሰረበት ቦታ የማምለጥ ዕድል ገጠመውና በሽሽት ረጅም ጉዞ ካደረገ በኋላ አረማውያን ወደ በዙቦት ወደ ስዊስ አገር መጣ። ከዚያም በሰፊው ቃለ እግዚአብሔርን ሰበከ።

ነገር ግን የወንጌል መልእክተኛ ባለበት ሁሉ ጠላቶችም አይጠፉምና በሰባኪው ላይ ተነሣሥተው ቢያባርሩት ወደ ኢጣልያ አገር አመራ። ከዚያም በቢዩ የተሰኘውን ስመ ጥሩ ገዳም ከመሠረተ በኋላ ወደ ትውልድ አገሩ የመመለስ ዕድል ሳይገኝም በነበረበት በኢጣልያ አገር በ615 ዓ.ም. በሞት ከዚህ ዓለም ተለየ።

በኢጣልያ አገር ያስጀመረው ሥራ

በቢዩ በተባለው ገዳም የነበሩት መነኮሳት አለቃቸው በሞት ቢለያቸውም አገልግሎታቸውን አላቋረጡም። በተለይም ጥንታውያንን መጻሕፍት እየሰበሰቡ በመገልበጥና ለመጭዎች ትውልዶች በማቆየት ያበረከቱት አገልግሎት ከፍ ያለ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስንም ክፍሎች እየገለበጡ ለሕዝብ ጥቅም በማዋል ያላዩት ትጋት የሚያስደስት ምስጋናም የሚገባው ነው።

መ. ታላቁ ካሮሉስ

ብዙዎች ሕዝቦች ላይ ነገሠ

ሰው ክርስቲያን እንዲሆን በባለሥልጣን ቢገደድ ተገቢ ነው ወይ? እኛስ ተገቢ አይደለም፤ ሃይማኖት የፈቃድ ነገር መሆን አለበትና ሰው ተገድዶ የሚገባበት ነገር አይደለም እንላለን።

የፋር ዘመን ሰዎች አስተሳሰብ ግን ብዙ ጊዜ ከዚህ የተለየ ሆኖ ተገኘ። የመካከለኛው ዘመን ታሪክ እንደሚያስረዳን ነገሥታት በተለያዩ ጊዜአትና አገሮች በአጥጅ

በያሰረዳም በማሰረራትና በማሰገድ የክርስትናን ሃይማኖት ለማስፋፋት ተነሣሡ። ከእነዚህ ነገሥታት አንዱ በታሪክ ላይ ታላቁ ካርሎስ ተብሎ የተጠራው ዝነኛ ገዢ ነው።

በ788 ዓ.ም. በፍራንኮች ላይ ነገሠ። ከዚያም በኋላ በጀርመን አገር ያሉትን ሕዝቦች በሥልጣኑ ሥር አደረጋቸው። ይህም ሳይበቃው ቀርቶ በኢጣልያ አገር እንዲሁም በሀንጋሪና በእስፓኝ የሚኖሩትን ጎሣዎች ታዛዦቹ አድርጎአቸዋል። ብዙዎች አገሮችን የሚገዛ ንጉሥ ሆነ ማለት ነው።

ሰውን በግድ አሳመነ

ካርሎስ የጀርመንን አገር ካስገዛ በኋላ ሳክሶን በሚባለው የሰሜን ክፍለ አገር የሚኖሩትን አረማውያን ወደ ክርስትና ሃይማኖት ሊመልሳቸው ሞከረ። ይኸውም ክርስቲያኖች አስተማሪዎች በመካከላቸው ትምህርታቸውን እንዲያበረክቱ ፈቃድ በመስጠቱ ነው። ይሁን እንጂ የአገሩ ሕዝብ እሺ ብሎ ከአረመኔነቱ አልተመለሰም። ንጉሡም እንቢተኝነታቸውን ተመልክቶ በግድ ሊያሳምናቸው ተነሣ። ክርስቲያን ሊሆን የማይፈልግ ሰው ቢኖር በሞት ይቀጣል በሚለው አዋጅ ማሰራራት ጀመረ። አገራውም፡- በሰይፍ ከምንሞት ክርስትና ብንነሣ ይሻላል በማለት አዲሱን ሃይማኖት ተቀበለ።

ቤተ ክርስቲያንን ለማጠንከር ካርሎስ ያዘጋጀው መመሪያ

የመንግሥቱ ቤንች ክርስቲያኖች እንዲሁ ማሰገድ የሚደገፍ ነገር ባይሆንም ታላቁ ካርሎስ በነገሠበት አገር ሁሉ የክርስትናን ሃይማኖት ለማስፋፋት ቤተ ክርስቲያንንም ለመገንባት ሲል ያደረገው አስተዋጽኦ ከፍተኛ መሆኑ አይካድም።

እዚህም ቀጥሎ ያሉት ነጥቦች ማሰረጃ ሊሆኑ ይችላሉ።

1. አብያተ ክርስቲያናትንና ገዳማትን አጽቁሞአል።
2. ትምህርት ቤቶችን አሠርቶአል።
3. ካህናት ስብከት ሲያደርጉ በሕዝቡ ቋንቋ መሆን አለበት ሲል ትእዛዝ አስተላለፈ።
4. ክርስቲያኖች ሁሉ ሶስቱ የሃይማኖታችን ክፍሎች ያሉበትን የሐዋርያትን የሃይማኖት መግለጫ እንዲሁም የጌታችንን ጸሎት መልእክ ገብርኤል ለድንገል ማርያም ያበሠረውን ቃል እንዲማሩ ወሰነ።
5. የቤተ ክርስቲያን ቅዳሴ ድምቀትን እንዲያገኝ መዘምራንን ቀጥሎ አልፎ በመዝቃ መሣሪያም እንዲጠቀሙ አድርጎአል።
6. በየአጥቢያውና በየሰበካው የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እንዲኖሩ ከማድረጉም በላይ አብያተ ክርስቲያናትና ገዳማት የሚተዳደሩበትን ሕግ አውጥቶ ሰጥቶአል። ከዚህ ሁሉ እንደምንረዳው ክርስትናን በአውሮፓ አህጉር ለመመሥረት ያደረገው ጥረት በቀላሉ የሚገመት አይደለም። ይህን ሁሉ ለማከናወን የቻለው ግን ብዙዎች አዋቂዎች ረዳቶች ስለ ነበሩት ነው። ከእነርሱም መካከል በጣም የታወቀው አልኩዊን ይባላል።

አልኩቺን የንጉሡ መልካም አግካሪና ደጋፊ ሆኖ ሳለ ካርሉስን የተቃወመበት አንድ ነገር ነበር። ይኸውም፡- አሕዛብ ወደ ካርሰትና መንገድ እንዲመለሱ ብንፈልግ መከናወን የሚገባው በትዕግሥትና በቀስታ በግለተግር ነው እንጂ በኃይል በግስገደድና በጦር መሣሪያ በግስፈራራት አይደለም በግለቱ ነው። ንጉሡ ይህን ጥሩ ምክር መከተል ሲገባው አብዛኛውን ጊዜ አለመከተሉን በተግባር ይገልጥ ነበር።

ሠ. በደንግርክና በሰዊድን አገር

የአንስጋር ታሪክ

ካርሰትና ወደ ደንግርክና ወደ ሰዊድን አገር የተሰፋፋው ከጀርመን በመጡት የወንጌል መልእክተኞች ሰብከት ነው። ከመካከላቸው በጣም ስመ ጥሩ የሆነው አንስጋር የተባለው መክሱል ነው። በሰሜን አውሮፓ አገሮች ውስጥ ቃለ እግዚአብሔር እንዲሰፋፋ ከፍተኛ አገልግሎት ያበረከተ ከመሆኑ የተነሣ የእነዚህ አገሮች ሐዋርያ የሚል ስም ወጥቶለታል።

ልጅነቱ

አንስጋር በሰሜናዊ ፈረንሳይ አገር ተወለደ። ትምህርት እንዲግር በልጅነቱ ወደ አንድ ገዳም ተላከ። በልጅነት መንፈሱ ግን አብዛኛውን ጊዜ የሚያስበው ጨዋታ ነበር እንጂ ትምህርትን መትሰም አልነበረም። ሆኖም በዕድሜ እያደገ ሲሄድ ቁም ነገር ወደ ግሰብ ተለወጠ።

አሥራ ሁለት ዓመት ከሆነው በኋላ እግዚአብሔርን በምንኩስና ለግገልገል እፈልጋለሁ የግለትን ተስፋ እስከ መስጠት ድርሶ ነበር። ቢሆንም ብዙ ጊዜ የልብ ትዝቃዜና ድካም ይሰግው ስለነበር ተስፋ ለሰጠበት ከፍተኛ ጉዳይ ብቁ የሆነ አይመስለውም ነበር።

እንደዚህም ሲሆን ሳለ አንድ ቀን የንጉሥን የታላቁን ካርሉስን በሞት ከዚህ ዓለም መለየት ስምቶ ልቡ በጣም ተዛካና ሕይወቱን ለእግዚአብሔር ቃል አገልግሎት ስለ መስጠት በበለጠ ግሰብ ጀመረ። አንድ ድምፅ የሰግ መሰለው። ድምፁም፡- ሂድ፣ የሰግዕታትንም አካሊል ደፍተህ ወደ እኔ ትመለሳለህ የሚል ነበር።

ከዚያን ጊዜ ጀምሮ የእግዚአብሔርን ጥሪ ከመከተል በስተቀር ሌላ ነገር አይታየውም ነበር።

በዚህ መካከል በሌሊት ራእይ ተገለጠለት ይባላል። ተንበርክኮ ሲጸልይ ሳለ በፊቱ ላይ ሰማያዊ ብርሃንና ውበት የሚታይበት አንድ ሰው ወደ ቤቱ ሲገባ እየ። የገባውም ጌታ ኢየሱስ ነው። አንስጋርም በፊቱ ተደፍቶ፡- ኃጢአቶችህን ተናዘዝ ብሎ ሲናገር ሰግ።

አንስጋርም፡- ጌታ ሆይ ሁሉንም ታውቃለህ፣ መናዘዝ ምን ያስፈልጋል? ሲል ቢመልስለት ያናገረው ድምፅ፡- ሰዎች የኃጢአታቸውን ስርየት እንዲያገኙ መናዘዝ ያስፈልጋቸዋል ብሎ ሲናገር ሰግ።

አንስጋር ይህን በሰማ ጊዜ ከልጅነቱ ጀምሮ የሠራቸውን ኃጢአቶች ሁሉ በፊት ተናዘዘ። ጌታም፡- የሠራቸውን ኃጢአት ሁሉ የምደመስስ እኔ ነኝ ብሎ መለሰለት።

የወንጌል መልእክተኛ ሆነ።

በ826 ዓ.ም. የደንግርክ አገር ንጉሥ በጠላት ምክንያት ተቸግሮ እርዳታ ለመለመን ሉድቪግ ወደ ተባለው የጀርመን አገር ቄሣር መጣ። ቄሣርም፡- አንተም ከአንተም ጋር የመጡትም ሁላችሁም ክርስትና ብትነሡ እረዳሃለሁ ብሎ ተስፋ ሰጠው። ለዚህ ነገር የደንግርክ አገር ንጉሥ እጁ አለ።

ነገር ግን ለሕዝቡ የክርስትናን ትምህርት ለማስተማር ከንጉሡ ጋር ወደ ደንግርክ አገር ሊሄድ የሚችል ማን አለ? ቄሣር ጳጳሳቱንና የገዳም ኃላፊዎችን አንድ በአንድ ጠርቶ ቢጠይቃቸው የነገሩ ከባድነት ተሰምቶአቸው፡- ለዚህ ከፍተኛ ሥራ የሚበቃ ማንም የለንም አሉት።

በውይይቱ መካከል ለጊዜው የሚያደርጉትን ነገር ያጡ ሲመስሉ አንድ የፈረንሳይ አገር የገዳም ኃላፊ ተነሥቶ፡- ብቁ የሆነ ለጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲል ብዙ መከራ ለመቀበል ዝግጁ የሆነ አንድ ሰው አለኝ ብሎ ተናገረ። ያ ሰው አንስጋር ነው።

ወደ ቄሣርም አቅርበውት፡- ከደንግርክ አገር ንጉሥ ጋር ሄደህ ለአገሩ ሕዝብ ቃለ እግዚአብሔርን ለማስተማርና ለመስበክ ፈቃደኛ ነህ? ተብሎ ቢጠየቅ በጉዳዩ ምንም ያህል ሳያመነታ፡- ፈቃደኛ ነኝ ሲል መለሰ።

በአካባቢው የነበሩት ሰዎች በወንጌል መልእክተኛነት ወደ ውጭ አገር ለመሄድ ቆርጦ መነሣቱን በሰሙ ጊዜ፡- ይህ ነገር ፈጽሞ ከአቅሙ በላይ ይሆናል እያሉ ያሰቡ ነበር። ግማሾቹም ሲያፈዙበት ግማሾቹ፡- አይሆንልህም ባለሀበት ብትቀር ይሻልሃል በማለት ሊያባብሉት ይሞክሩ ነበር።

አንስጋር ግን አንዴ ሐሳቡን በእግዚአብሔር ፊት ቆርጦአልና አሁን የሚታየውና የሚሰማው ከእግዚአብሔር ጋር ወደ ፊት መግፋት ብቻ ነው እንጂ የሰውን አጉል ምክር በመስማት ባለበት አገር መቅረት አይደለም። እግዚአብሔር ጠርቶታልና መመለሻ የለውም።

በደንግርክ አገር

የደንግርክ ሕዝብ አረማዊ ቢሆንም አንስጋርን በሰላም ተቀበለው። እርሱም በትሕትናና በፍቅር በመካከላቸው ስለ ተመላለሰ ብዙዎቹ ወደዱት። በባርነት በሰው ቤት የተቸገሩትን ልጆች በገንዘቡ እየገዛ ነጻ ካደረጋቸው በኋላ ባቋቋመላቸው ትምህርት ቤት ያስተምራቸው ነበር። ይህም መልካም አድራጊነት በአገሬው መካከል በበለጠ ተወዳጅ እንዳደረገው ልንገምት እንችላለን። በእርሱ ልፋት አብያተ ክርስቲያናትም ተሠሩ። ወንጌልም ተሰብኮ ሰዎች አመኑ። ተምረው ክርስትና ተነሡ።

ይሁንና በዚህ ሁሉ አንስጋር ሁለት ዓመት ያህል ሕዝቡን ካገለገለ በኋላ በጦርነትና በረብሻ ምክንያት ሥራው ተቋርጦ ከአገር እንዲሸሽ ተገደደ። ከዚያም ወደ ስዊድን አገር ሄደ።

እንደ ተመለከትነው የእግዚአብሔር ቃል በደንግርክ አገር ሥር መስደድ የጀመረው በአንስጋር ዘመን ነው። ይሁን እንጂ በየክፍለ አገሩ ቃሉ በተሟላ አኳኋን እስከ መስፋፋት የደረሰው ከብዙ ዓመታት በኋላ ነው። ይኸውም ክፉት በተባለው ንጉሥ ዘመነ መንግሥት ነው። በዚያን ዘመን ደንግርክ ከእንግሊዝ አገር ትልቁን ክፍል ይገዛ ነበርና በ1016 ዓ.ም. ክፉት በእንግሊዝ አገር ላይ ነገሠ። ከሁለት ዓመት በኋላ ደግሞ ደንግርክን ይገዛ የነበረው ወንድሙ ሞተ የደንግርክንም ዙፋን ወረሰ።

ክፉት ክርስቲያን ነበርና ደንግርክን ከገዛው በኋላ ከእንግሊዝ አገር ብዙዎች ክርስቲያኖችን ረዳቶች በማስመጣት ሕዝቡን የሚያስተምሩ የሚሰብኩም ሰዎች በብዛት በደንግርክ እንዲገኙ አድርጎአል። በእነርሱም አማካይነት የቤተ ክርስቲያን ሥራ በአገር ውስጥ እየተፋጠነ ሄደ።

በስዊድን አገር

አንስጋር ወደ ስዊድን አገር ለመድረስ በመጓዝ ላይ ሳለ ትልቅ አደጋ ደረሰበት። በባሕር ለመሻገር እርሱና ዓደኞቹ በመርከብ ተላፍረው ነበር። በባሕር መካከል ሲሆኑ ቪኪንግ የተባሉት ዘራፊዎች ወይም ሽፍቶች በመርከብ ደረሱባቸውና ዕቃቸውን ለመዝረፍ ሲሉ አንስጋር የነበረበትን መርከብ ከበቡት። እርሱና ዓደኞቹም ራሳቸውን ወደ ባሕር በመወርወርና እስከ ምድር ዳርቻ በመዋኘት ሕይወታቸውን ለማትረፍ ችሉ።

በመርከብ የጫኑት ሀብት ሁሉ ግን የቪኪንግ ጉርሻ ሆነ። አንስጋርና የመንገድ ዓደኞቹም በማያውቁት አገር እንደ ተዘረፉ ሆነው ቀሩ።

ባዶ እጃቸውን ሊቀጥሉ ይችላሉ ወይ? ሉረ ልንቀጥል እንችልም። ወደ መጣንበት ብንመለስ ይሻላል በማለት አንስጋርን ሊመክሩት እንዳንዶቹ ሞከሩ። እርሱ ገን፡-ለስዊድን አገር ሕዝብ ወንጌል እንድሰብክ ተጠርቼአለሁና ወደ አገሪ አልመለስም በማለት መንገዱን ለመቀጠል ሐሳቡን ቆረጠ። እነርሱም አብረውት ሄዱ።

በብዙ ድካም ሰው በሌለበት ጫካ ውስጥ በእግር ከተጓዙ በኋላ ቢርካ ወደ ተባለው የአገሩ መናገሻ ከተማ ደረሱ። ንጉሡም በሰላም ተቀበላቸው።

አንስጋርም ወዲያው በስዊድኖች መካከል የወንጌል ስብከቱን ጀመረ። ብዙዎችም ሰምተው አምነው ክርስትና በመነሣታቸው በአገር ውስጥ የቤተ ክርስቲያን መስፋፋት ተጀመረ።

አንስጋር በወንጌል መልእክተኝነት አንድ ዓመት ከሰድስት ወር ያህል በስዊድን ከቆየ በኋላ ወደ ትውልድ አገሩ ተመለሰ። በስዊድኖች መካከል የቆየበት ጊዜ ረጅም ባይሆንም ለወንጌል መስፋፋት ያበረከተው አገልግሎት እንደ መልካም ዘር ሆኖ በዘመን ብዛት ብዙ ፍሬ የሚያፈራ ሆነ። በ1100 ዓመተ ምሕረት ገደማ የክርስትና ሃይማኖት አረመኔነትን እስከ ግሸነፍ ደረጃ ደርሶ ነበር። ንጉሥም ክርስትናን ተቀብሎ ነበር።

መልካም ሰው እንዲያደርገኝ አለ

አንስጋር ከስዊድን ከተመለሰ በኋላ በቴሣር ፈቃድ በበለጠ በሰሜን አውሮፓ አገሮች ወንጌልን ለማስፋፋት እንዲችል ተብሎ ጳጳስ እንዲሆን ተመረጠ። የተቀመጠውም

በጀርመን አገር ሲሆን የቤተ ክርስቲያን ሥራ በደንግርክ በስዊድን በሌላም የሰሜን አውሮፓ አገር እንዲካሄድና እንዲሰፋፋ ዝግጅት ግድረግ መንገድም መፈለግ ተግባሩ ሆነ።

ነገር ግን አንስጋር ለከፍተኛ የቤተ ክርስቲያን ኃላፊነት የተመደበ ቢሆንም በሹመቱ ሳይመካ ስለራሱ ትልቅ ሐሳብ የግያስብ ትሕትናን የለበሰ ሆኖ ይኖር ነበር። ብዙ ጊዜ ከሰው እየተለየ እግዚአብሔርን በጸሎት ይፈልገው ነበር። ስለ ድሆች ስለ ሕመምተኞችም ዘወትር ያሰበ ከመሆኑ የተነሣ እንደ ወዳጆቹው ይቆጠር ነበር። ሁልጊዜም ራሱ እየሄደ ይጠይቃቸውና ይረዳቸው ነበር። ግንብረ ምዕመናንን በመጎብኘት ላይ ሳለ ምግብ ቢያቀርቡለት ድሆች ሳይበሉ እኔ አልበላም እያለ ለጋባዦች መልስ ይሰጥ ነበር ይባላል።

ስለራሱ አንሥቶ ሲናገር ብዙ ጊዜ፡ - የሚቻል ከሆነ እግዚአብሔር አንድ ተአምራት እንዲፈጽምልኝ በመለመን ላይ ነኝ፤ ይኸውም መልካም ሰው እንዲያደርገኝ ነው ይል ነበር።

እውነትም በእግዚአብሔር ቸርነትና ጸጋ አንስጋር መልካም ሰው፤ በምግባረ ሠናይ የተመሰከረለት፤ እምነቱን በተግባር የተረጎመ ሰው ሆነ። ለዚህም የተጻፈለት ታሪክ ግስረጃ ሊሆን ይችላል።

ጥያቄዎች

1. የመጀመሪያ ሆኖ ክርስትናን የተቀበለው የፍራንኮች ንጉሥ ስሙ ማን ነው?
2. ፍራንኮች በንጉሡ መሪነት ክርስትናን ቢቀበሉም የተገኘባቸው መንፈሳዊ ጉድለት እንዴት ያለ ነበር?
3. ፍራንኮች በእግዚአብሔር ቃል እንዲሠለጥኑ ኮሎምባን ምን ምን ሠርቶአል?
4. ኮሎምባን ወደ ስዊስ አገር ለመጣው እንዴት ነበር?
5. የታላቁ ካርሉስ መንግሥት ስንት አገሮችን የሚያቅፍ ሆነ?
6. ስለ ካህናት ስብከት ካርሉስ ምን ብሎ አዘዘ?
7. ይህ ንጉሥ ክርስቲያኖች ምን ምን እንዲማሩ ትእዛዝ አስተላለፈ?
8. አልኩዊን የተባለው የካርሉስ ለግካሪ ከንጉሡ አስተሳሰብ በመለየት ምን እያለ ይመክረው ነበር?
9. አንስጋር በልጅነቱ ትምህርት የተማረው በየትኛው አገር ነው?
10. በወንጌል መልእክተኝነት ወደ ደንግርክ አገር ሊደርስ የቻለው በማን ተጠይቆ ነው?
11. አንስጋር በባርነት የሚገዙትን ልጆች በምን በምን ይረዳቸው ነበር?
12. አንስጋር ወደ ስዊድን አገር ለመድረስ በመንገድ ላይ ሳለ ምን ደረሰበት?
13. በጀርመን አገር ለአንስጋር እንዴት ያለ ኃላፊነት ተሰጠው?

14. ምን እያለ እግዚአብሔርን ይለምን ነበር?

ሐሳብና አስተያየት

1. ክርስትናን በንጉሣዊ ትእዛዝ ግስፋፋት ጉድለቱ እምን ላይ ነው?

2. የኮሎምባንና የአንስጋር ታሪክ ከመጽሐፍ ቅዱስ ቀጥሎ ያሉትን ጥቅሶች ሊያስታውሰን ይችላል፤ የሐዋ.20:24፤ የሐዋ.26:19-20፤ የሐ.16:33። የእነርሱን እርዳታ ስለመከተል ምን ያስባሉ?

ረ. በፊንላንድ አገር

ክርስትና ሃይማኖት ወደ ፊንላንድ አገር የደረሰው በስዊድን አገር በኩል ነው።

በ1155 ዓ.ም. ኤሪክ ዘጠነኛ የተባለው የስዊድን ንጉሥ በጦርነት ፊንላንድን አሸንፎ አስገዛት።

በዚህ ዓይነት ደግሞ በሕዝቡ ላይ ኃይል ካገኘ በኋላ የፊንላንድ አገር ሰው ክርስትናን ተቀብሎ እንዲጠመቅ አዋጅ አስነገረ።

ንጉሡን የሚረዳ ሔንሪ የተባለ ጳጳስ ካጠገቡ ነበር። በንጉሡ ትእዛዝ የተጀመረውን ሥራ ጳጳሱ ሕዝቡን በማስተማርና በመምክርም ቀጥሎአል። ነገር ግን ሕዝቡ ክርስቲያን እንዲሆን ቢታዘዝም በልቡ ውስጥ በንጉሡ ትእዛዝ ያልተስማማበት ብዙ ሰው ነበርና የትእዛዙ አስፈጻሚ ጳጳሱ ስለሆነ ጠሉት። በኃይልም ተነሡበትና ገደሉት።

የመጀመሪያው የፊንላንድ አገር ጳጳስ በአገሬው እጅ በሰማዕትነት ሞተ። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ የፊንላንድ ቤተ ክርስቲያን መሥራች የሚለው መልካም ስም የተሰጠው ከዚህ የተነሣ ነው። ንጉሡና ጳጳሱ ብዙ ጥረት ቢያደርጉም የፊንላንድ አገር ሰው በቀሎ ከአረመኔነት ወደ ክርስትና አልተመለሰም። አገሪቱን ክርስቲያን ለማድረግ ከሁለት መቶ ዓመት በላይ ፈጀ።

ሰ. በኖርዌይ አገር

ከክርስትና በፊት

ክርስትና በኖርዌይ አገር ከመግባቱ በፊት የእገሩ ሰዎች ልዩ ልዩ አማልክትን ያመለኩ ነበር።

ለአገራቸው ሰላም እንዲኖረው፤ ዝናብንም በማጣት በድርቅ እንዳይጎዳ፤ ከብት እንዲረባ፤ በጠቅላላው ሰው በምቾት እንዲኖር የእገሩ ሰዎች በየጊዜው ለአማልክት መሥዋዕቶችን ያቀርቡ ነበር።

አንዳንድ ጊዜ ከብት ይታረዳል። ምናልባት ደግሞ በአገር ውስጥ ከባድ ችግር ተፈጥሮ አማልክትን ደስ ለማሰኘት ትልቅ መሥዋዕት ያስፈልጋል ተብሎ ሰውን ያርዳሉ። ለአማልክት ቢሉ የሰውን ደም ማፍሰስ አስፈላጊ መስሎ በታያቸው ቁጥር ወንጀለኞችን ወይም ባሪያዎችን ወይም ደግሞ በጦርነት ጊዜ ከውጭ አገር የተማረኩትን ሰዎች

ይሠዋሉ። አልፎ አልፎም ነገሥታትና ሹማምንት ሳይቀሩ ከፍተኛ ማዕረግ ያላቸው ሰዎች ለአገር ደገነት እየተባለ እንደ ከብት ይታረዱ ነበር።

እነሆ ክርስትና ከመግባት በፊት ሕዝቡ ይህን በመሰለ የአረመኔነት ጨለማ ተጠምዶ ይኖር ነበር። ያ ጨለማ ግን የተወገደበት ጊዜ ደረሰ።

የኖርዌይ አገር ሕዝብ ስለ ክርስትና ሃይማኖት ለመስማት የቻለው በተለይ በሶስት በተለያዩ መንገዶች ነው ለማለት እንችላለን።

1. በውጭ አገር ከክርስቲያኖች ጋር ገንኙነት በማድረግ፤
2. ከውጭ አገር ወደ ኖርዌይ በተወሰዱት ክርስቲያኖች ምስክርነት፤
3. ሕዝቡን ወደ ክርስትና ለመመለስ ክርስቲያኖች ነገሥታት ባደረጉት ተጋድሎና ጥረት።

በውጭ አገር ከክርስቲያኖች ጋር ተገናኙ

በመጀመሪያ ውጭ አገር ከክርስቲያኖች ጋር የተገናኙት የኖርዌይ አገር ተወላጆች ቪኪንግ የተባሉት ዘራፊዎች ወይም የመርከብ ሽፍቶች ናቸው። በመርከብ ተሳፍሮ ጥቅም ለማግኘት ወደ ውጭ አገር ጉዞ ማድረግ ልማዳቸው ነበር። እጅግ ጨካኞችም ስለሆኑ በደረሰበት ሁሉ ወንድ ሴት፤ ልጅ ሽግግሌ ሳይለዩ ሁሉንም ይጨፈጭቱ ነበር። በእጃቸውም ቁጥር የሌላቸው የሰው መኖሪያዎች ተቃጥለው ወደ አመድ ተለወጡ።

እነዚህ ዘራፊዎች ያስጨነቁአቸው አገሮች ክርስትናን የተቀበሉ ናቸው። በእንግሊዝ በፈረንሳይ እንዲሁም በጀርመን አገር ክርስቲያኖች ነበሩ። አስገራጧውም ነገር ከኖርዌይ የመጡት ቪኪንግ ከክርስቲያኖች ጋር ሲገናኙ ስለ ክርስቶስ የመስማት መልካም አጋጣሚ ሆነላቸው። በሰሙትም ነገር ተሸንፈውና ተለውጠው አረመኔነትን ትተው ክርስትናን የተቀበሉ በመከላከታቸው ነበሩ።

የምርኮኞች ምስክርነት

የመርከብ ሽፍቶች ወይም ቪኪንግ ለዘረፋ ወደ ውጭ አገር ሲሄዱ ብዙ ጊዜ ሰውን ጠልፈው ምርኮኛም አድርገው ወደ አገራቸው ይወስዱና በቧታቸው በባርነት እንዲገዛ ያደርጉታል።

በእነዚህ ምርኮኞች መካከል አንዳንድ ጊዜ ክርስቲያኖችም ይኖራሉ። እነርሱም በባዕድ አገር ከችግር ጋር ተቆራኝተው ቢኖሩም በተቀመጡበት ቤት ላሉት ሰዎች ስለ መድኃኒታቸውና ስለ እምነታቸው አንሥተው ሳይናገሩ አልቀሩም ብንል ስሕተት አይሆንም። ክርስቲያኖችም እንደ መሆናቸው መጠን አካሄዳቸው ከአረማውያን በጣም የተሻለ ይሆናልና ቢቃል ብቻ ሳይሆን በሥራም በአሕዛብ መካከል መልካም የሆነ ምስክርነታቸውን ሰጥተው ኖረዋል ብለን ልንገምት እንችላለን።

ኖርዌይን ክርስቲያን ለማድረግ ነገሥታት ያደረጉት ጥረት

ክርስትና በኖርዌይ በተፋጠነ እርምጃ መስፋፋት የጀመረው በሶስት ነገሥታት አማካይነት ነው። በታሪክ ላይ ጻድቁ ሆኑን አላቭ ትሪግቪሶን እንዲሁም ቅዱስ አላቭ እየተባሉ ይጠራሉ።

ሶስቱም ስለ ክርስትና የሰሙት እስከ ማመንም የደረሱት በእንግሊዝ አገር ነው። የክርስቶስም ትምህርት በአገር ውስጥ እንዲስፋፋ ይረዳላቸው የነበሩ የእንግሊዝ አገር ካህናት ናቸው።

ጻድቁ ሆኑ- በመጀመሪያ በአገር ውስጥ ክርስትናን ለመመሥረት የሞከረው በ930 ዓ. ም. ገደማ የነገሠው ጻድቁ ሆኑ ነው። ሕዝቡ ግን አዲሱን ሃይማኖት እንቢ አሉት። የተሠሩትን አብያተ ክርስቲያናት በእሳት አቃጠሉ። ካህናትንም በሰይፍ ገደሉ። ይህም ሳይበቃቸው ቀርቶ ንጉሡ ወደ አረመኔነት ተመልሶ ለአማልክት እንዲሠዋ አስገደዱት።

ይህ ከሆነ በኋላ በአንድ ውጊያ ላይ ንጉሥ ሆኑን ከፋኛ ቆሰለ። ክርስቶስንም በመካዱ ከባድ ውቀሳ ስለ ተሰማው:- ከቁሰሌ የጻገሁ እንደሆነ ወደ ክርስቲያኖች ደርሼ እግዚአብሔርን መበደልን አያኝ ንስሐ እገባለሁ፤ በአረማውያን መካከል ብሞት ግን እንደ አረማዊ አድርገው ይቅበሩኝ ብሎ ተናገረ ይባላል። ነገር ግን ያሰበው ነገር አልሆነለትም። ወደ ክርስቲያኖች አገር ሳይደርስ በ960 ዓ. ም. በሞት ከዚህ ዓለም ተለየ።

አላቭ ትሪግቪሶን- ከዚያም በኋላ አላቭ ትሪግቪሶን የሚረዱትን ካህናት ይዞ ከእንግሊዝ አገር መጣ። እርሱም ክርስትናን ለማስፋፋት የተነሣው በሰላማዊ መንገድ ሳይሆን በኃይል በማስገደድ ነው። የአገር ሹማዎችንም ይህን አይተው እንደ ጠላት ቆጠሩት። ይሁን እንጂ በባሕር ዳር ካሉት ግፋቶች አብዛኛዎቹን ክርስቲያን ሊያደርጋቸው ጅላ። አምስት ዓመት ከገዛ በኋላ ግን በ1000 ዓ. ም. በአንድ ውጊያ ላይ ተወግቶ ሞተ።

ቅዱሱ አላቭ- ቅዱሱ አላቭ የተባለው ሶስተኛው ንጉሥ ቀዳሚዎቹ የሆኑት ሁለቱ የጀመሩትን ነገር ከፍጻሜ አድርሶታል። አሁንም ቢሆን ግን አገረው በብዙ ስፍራ ክርስትናን የተቀበለው በውድ ሳይሆን በግድ ነው። አላቭ ኃይለኛ ንጉሥ ነበር። ክርስቲያን ለመሆን ካልፈለጋችሁ ትቀጣላችሁ፤ ትሞታላችሁ እያለ ያስፈራራ ነበር። እንቢ ለማለት የሚደፍር ሰው ቢኖር ደግሞ በሰይፍ ስለት ይመታው ነበር።

ይህን በመሰለ ኃይል ሕዝቡን ስላስገደደ አላቭ ብዙ ጠላትና ተቃዋሚ አፈራ። በአንጻሩ ደግሞ የሚደግፉትም ነበሩ። ይህም ሆኖ በ1030 ዓ. ም. በክርስቲያኖችና በአረማውያን መካከል ትልቅ ጦርነት ተደረገ። በዚህ ውጊያ ላይ ንጉሡ ተወግቶ ሞተ።

ነገር ግን አረማውያን ለጊዜው ያሸነፉ ቢመስሉም በዘመን ብዛት አሸናፊ ሆኖ የወጣው ንጉሥ አላቭ የደከመለት የክርስትና ሃይማኖት ነው። በእርሱ ልፋትና ጥረት በዘመኑ ክርስትና በሕገ ታወቀ። አረመኔነትም ቀስ እያለ እየጠፋ ሄደ።

ሸ. በአይስላንድ አገር

ወደ ሰሜን አውሮፓ ዳርቻ አይስላንድ የተባለች ትልቅ ደሴት አለች። በመጀመሪያ በዚህ አገር የተቀመጡት የእግዚአብሔርን ቃል ያልተግሩ ከኖርዌይ የፈለሱ ቪኪንግ ናቸው።

የኖርዌይ አገር ንጉሥ አላቭ ትሪግቪሶን የአይስላንድን ሕዝብ ክርስቲያን ለማድረግ አስቦ ኖር በሰላማዊ መንገድ ስለጉዳዩ እንዲወያዩ መልእክተኞችን ወደ እነርሱ ላከ። እነዚህ መልእክተኞች በመምጣታቸው ግን በአገራው መካከል ብዙ አለመግባባት ተፈጠረ።

ግማሾቹ አዲሱን ሃይማኖት እንቀበላለን በማለት ሲደገፉት የቀሩት አንፈላግም ሲሉ ተቃውሞአቸውን ገለጡ።

በመካከላቸው የነበረው ጠብ እየከረረ ሄደና ምናልባት የእርሱ በርስ ጦርነት እንዳይፈጠር ጉዳዩም ደም በመፋሰስ እንዳይወሰን የአገሩ ሕዝብ በጉባኤ ተሰብስበው፡- በእርቅና በሰላማዊ መንገድ ነገራችንን ብንፈጽመው ይሻላል በማለት አንድ ተርጓሚ የተባለ አስተዋይና ዝነኛ የሆነ አዛውንት ጉዳዩን ተመልክቶ ሐሳብ እንዲሰጥበት ለመጥፋት። ይህን ማድረጋቸውም እርሱ የሚሰጥልን ውሳኔ ለአገራችን እንደ ሕግ ተቆጥሮ አክብረን እንከተለዋለን ሲሉ ነው።

አዋቂውም ሰው ፍሬ ነገሩን አዳምጦ በጥምና ካሰበበት በኋላ ወደ ሕዝቡ ሸንጎ ፊት ቀርቦ አዲሱ ሃይማኖት ጥሩ ነው፤ በሕዝባችንም ውስጥ መለያየት እንዳይፈጠር ሰው ሁሉ ግለትም ልጅ አዋቂ ሳይባል ክርስትናን ተቀብሎ ይጠመቅ በሚል ቃል ተናገረ።

ጉባኤውም በቃሉ ተስማምቶ ተቀበለው። እንግዲህ የአይስላንድ ሕዝብ ከአረመኔነት ወደ ክርስትና የተሻገረው በግድ ሳይሆን ሰላማዊ ምክር በማድረግና ፈቃዳችን ነው የሚለውን ውሳኔ በመስጠት ነው። ይህም የሆነው በ1000 ዓ.ም. ነው።

እንደዚህ ያለ ስምምነት ቢደረግም ግን ከአረመኔነት ልማዶች የመላቀቁ ጉዳይ ጊዜ መውሰዱ አልቀረም። ለምሳሌ ለአግልክት ሰውን መወዋት፤ ሕፃናትንም ወደ ጫካ መጣል ይህንም የመሰለ አርጊና አስጸያፊ ባህላዊ ልማድ እስኪወገድ ድረስ ብዙ ዓመታት አለፉ። ሆኖም በስምምነት ክርስትናን ስለ ተቀበሉ የእግዚአብሔርን ቃል ሲግሩ ሳሉ ቃሉ ራሱ ኃያል ሆኖ በዘመን ብዛት ባህላቸውንም ሁሉ እየለወጠና እያሻሻለ ሲመጣ የአይስላንድ ሕዝብ ክርስቲያን ሕዝብ እስከ መባል ደረጃ ሊደርስ ቻለ።

ቀ. በምሥራቅ አውሮፓ አገሮች

በመካከለኛና በምሥራቅ አውሮፓ አገሮች ሰላቭ የተባሉ ብዙ አግልክትን የሚያመልኩ ከአረመኔነት ቀንበር ያልተላቀቁ ሕዝቦች ነበሩ። የእግዚአብሔር ፈቃድ ሆኖ ቃሉን የሚነገሩአቸው ሰዎች ወደ እነርሱ ተላኩና የቃሉ ብርሃን በመካከላቸው ይበራ ጀመር።

ከእግዚአብሔር ቃል መልእክተኞች መካከል በጣም ሰፊ አገልግሎት ሊያበረክቱ የቻሉት በግሪክ አገር የተወለዱ ሁለት ወንድማማች ናቸው። ታሪካቸውን በአጭሩ ከዚህ ቀጥለን እንጽፋለን።

የሰላሽ ሕዝቦች ሐዋርያት

ከሁለቱ ወንድማማች አንደኛው ቄሪሎስ ይባላል፤ የሁለተኛው ስም ሚቶዲዎስ ነው። በኢንፎንድ መጽሐፍ ቄሪሎስ ቆሰጠንጢናስ እየተባለ ይጠራል። በ820 ዓ.ም. ገደማ ተሰሎኒቂ በተባለች በግሪክ አገር ከተማ ከጨዋ ቤተሰብ ተወለዱ። በተወለዱበት አገር አካባቢ ከሰላሽ ወገን የሆኑ ብዙዎች ሰዎች ይኖሩ ስለነበር ሁለቱ ወንድማማች ከልጅነታቸው ጀምሮ የሰላሽን ቋንቋ ሊለምዱ ቻሉ። ይህም በተሰማቸው መንፈሳዊ አገልግሎት የቀን ያህል እንደጠቀማቸው ወረድ ብለን ለማየት እንችላለን።

ከጥራሺያ የተላከው መልእክት በ880 ዓ.ም. ገደማ ሰላሾች ያሉበት የጥራሺያ አገር ገዢ ወደ ቁስጥንጥንያ ቄሣር አንድ መልእክት አስተላለፈ። ጥራሺያ በዘመናችን ቸኮስሎቪያ ትባላለች።

በላከው መልእክት፡ -በቋንቋችን ለማስተማር ቅዳሴም ለመቀደስ የሚችሉትን የክርስትና ሃይማኖት መምህራንን ይላኩልን የሚል ቃል ነበረበት።

ይህ መልእክት በጥራሺያ አገር ለወንጌል ሥራ ሰፊ በር ሊከፍት መቻሉ አያጠራጥርም። ነገር ግን ማን ሊጻፍ ይችላል? የእግዚአብሔርን ቃል በፍቅርና በትጋት የሰበኩ በመሆናቸው በብዙ አገር ስመ ጥሩዎች የሆኑ ሁለት ሰዎች ነበሩ። እነርሱም ቄሪሎስና ሚቶዲዎስ ናቸው።

እነርሱም በሰላሾች መካከል በጥራሺያ አገር የእግዚአብሔርን ቃል ለማስተማር ፈቃደኞች መሆናቸውንና አለመሆናቸውን እንዲገልጡ ተጠየቁ። ፈቃደኞች ነን አሉ። ለነገሩም የሚያስፈልገውን ዝግጅት ማድረግ ጀመሩ።

ይሁንና ይህ ዝግጅት በቀላሉ የሚያልቅ አልሆነም። ብዙ ትዕግሥትና ሰፊ ጥናት የሚጠይቅ ሥራ አስፈላጊ ሆኖ ተገኘ።

የመጽሐፍ ትርጉም ሥራ የአገሩ ገዢ በሰላሽ ቋንቋ ሊያስተምሩና ሊቀድሱ የሚችሉት መምህራን እንዲመጡለት ጠይቆ ነበር። ይህን ለማድረግ የሚያስችሉ ግን በሰላሽ ቋንቋ የተጻፉ መጻሕፍት አስፈላጊዎች ይሆናሉ። ከእንደዚህ ያለ መጽሐፍ ግን እስከ አሁን ፈጽሞ አልተጻፈም ነበር። መጽሐፍም ቀርቶ መጽሐፍ የሚጻፍበት ፊደል እንኳን ለሰላሽ ሕዝብ በዚያን ጊዜ አልነበረውም።

ስለዚህ ሁለቱ ወንድማማች አስቀድመው ምን ያደርጋሉ? በዚህ ቋንቋ መጽሐፍ የሚጻፍበትን አዲስ ዓይነት ፊደል ማዘጋጀት ጀመሩ። መጻፊያውም ፊደል እንደ ተዘጋጀ መጽሐፍ ቅዱስን እንዲሁም በቤተ ክርስቲያን የሚጠቀሙባቸውን የቅዳሴን መጻሕፍት ይተረጉሙ ጀመር።

ይህን በመሰለ ዝግጅት ብዙ ጊዜ ካላለፉ በኋላ የተተረጎመውን መጽሐፍ ይዘው ከነበሩበት ከቁስጥንጥንያ ከተማ ተነሥተው ወደ ጥራሺያ አገር አመሩ። ሥራም ጀመሩ።

ለብዙ ዓመትም በወንጌል ሥራ ላይ በመቆየታቸው ለቤተ ክርስቲያን እድገት ያበረከቱት አገልግሎት ከፍተኛ ነው።

በተለይም በተግሪዎቻቸው ረዳትነት የፈጸሙት የመጽሐፍ ቅርጽ ሥራ ለሞራሊያ አገር ብቻ ሳይሆን ለሌሎችም የምሥራቅ አገሮች የቤተ ክርስቲያን ሥራ እጅግ ጠቃሚ ሆኖአል። ለምሳሌ በሩሲያ አገር በቤተ ክርስቲያን ቅዱሴ ካህናት እስከ ሃሬ የሚጠቀሙበት ቀሪሎስና ሚቶዴዎስ ባዘጋጁት መጽሐፍ ነው።

በሞራሊያ፤ በቡልጋሪያ፤ በሴርቢያና በሮማኒያ ቃሉ ተስፋፋ

እነዚያ ታታሪ የወንጌል መልእክተኞች በነበሩበት ዘመን ያከናወኑት ሥራ የሚያስመሰግን መሆኑ ቢታመንበትም ሁሉም አልተደሰቱበትም። አዲሱን መንፈሳዊ እንቅስቃሴ በተቃውሞና በጥላቻ ዓይን የተመለከቱት ነበሩ።

መጽሐፍ ቅዱስና የቅዱሴ መጻሕፍት በአገራው ቋንቋ መነበብ የለባቸውም፤ በሮም ቤተ ክርስቲያን የሚመሩት አብያተ ክርስቲያናት እንደሚያደርጉት ሁሉ በላቲን ቋንቋ መጠቀም ያስፈልገናል እያሉ ኃይለኛ ክርክር ሰነዙሩባቸው።

የሰላሽ ሕዝብ ግን ላቲን አያውቅም። ታዲያ መጽሐፍ ቅዱስ ሆነ ቅዱሴ በዚህ ቋንቋ ቢነበብላቸው ምን ሊጠቅማቸው ነው? ነገሩ ለነቀራሉስ አልታያቸውም። በቀረበላቸው ሐሳብም ሊሰማሙ አልቻሉም። የተፈጠረውም አለመግባባት ሰፊ ሆነ።

ይሁን እንጂ ሁለቱ ወንድማማች በሕይወት እስከ ነበሩ ጊዜ ድረስ ብዙ ለውጥ አልተደረገም። ከሞቱ በኋላ ግን የሰላሽ ቋንቋ በጸሎት ጊዜ አይፈቀድም ተብሎ ለጊዜው ተከለከለ። የቀሪሎስና የሚቶዴዎስ ተከታዮች ከሞራሊያ አገር እንዲነሡ ተገደዱ።

ቢሆንም የሁለቱ ሰዎች አገልግሎት ፍሪ ቢስ ሆኖ አልቀረም። እንደምን ቢሉ ከእነርሱ በተማሩት ተግሪዎች አማካይነት የእግዚአብሔር ቃል ወደ ብዙ የነረቤት አገሮች በመድረሱ ነው። በሞራሊያ አገር እንዳይቀመጡ በተባረሩ ጊዜ ወደ ቡልጋሪያ ወደ ሴርቢያ፤ ወደ ሮማኒያም እየደረሱ አገራው በሚያውቀው ቋንቋ ግስተማራቸውን ቀጥለዋል። የእግዚአብሔርም ቃል በፍጥነት ተስፋፋ።

በፖላንድ አገር

የእግዚአብሔር ቃል በፖላንድ በይፋ የታወቀው በ1950 ዓ.ም. ገደማ ነው። በ1966 ወይም በ1967 ዓ.ም. ክርስቲያን ሴት አግብቶ የነበር ሚሶስካ የተባለ ሹም ክርስትና ተነሣ።

ይህም ከሆነ በኋላ በ1968 ዓ.ም. ለፖላንድ አገር የመጀመሪያው ጳጳስ ተሾመ። የሚሶስካ ልጅ ቦሬስላቭ ደገሞ አልጋውን በወረሰ ጊዜ የእግዚአብሔር ቃል በበለጠ እንዲስፋፋ መንገድ ተከፈተለት።

በሀገሪ አገር

በሀገሪ ግጥም የተባሉ ሕዝብ ይኖሩ ነበር። ክርስቲያን ከመሆናቸው በፊት በጣም የሚያስፈሩ አረግውያን ነበሩ። የአገራቸውን ድንበር እየተሻገሩ የሌሎች ክርስቲያን አገሮችን መዝረፍ ሥራቸው ብለው የተነሡበት ነገር ነውና ለዘረፉ በመጡ ቁጥር ካህናትን ላይገድሉ፣ አብያተ ክርስቲያናትንም ላያፈርሱና ላያቃጥሉ አይመለሱም ነበር።

በዚህ ሁሉ መካከል ገን የወንጌል ቃል ስብከት በሀገሪ ውስጥ እንዲጀመር እግዚአብሔር የሰውን ልብ ግዘጋጀት ጀምሮ ነበር። እነዚያ የተዘረፉት ክርስቲያናት አረግውያን የሆኑትን ግጥም ይመለከቱአቸው የነበረው በኃዘን ነው። የእግዚአብሔርንም ቃል መስማት እንደሚያስፈልጋቸው ተሰማቸው። ስለዚህ ሰላም ከሆነ በኋላ የወንጌል መልእክተኞች ከእነዚህ ከክርስቲያን አገሮች ወደ ግጥም መምጣት ጀመሩ። የእግዚአብሔርም ቃል ተሰብኮ ሰው አመነ።

በ1973 ዓ.ም. ገደማ የተባለው የሀገሪ መስፍን ከፖላንድ የመጣች ክርስቲያን የሆነች ልዕልት አገባ። ከሁለት ዓመት በኋላም ከወለደው ልጅ ጋር ክርስትና ተነሣ። እንደተጠመቀም መስፍኑ ሀገሪን ክርስቲያን ለማድረግ ዝግጅት ማድረግ ጀመረ።

የአልጋ ወራሹ ስም እስጢፋኖስ ነው። ዘመነ መንግሥቱም ከ1975 እስከ 1038 ዓ.ም. ነው። ሀገሪ የክርስቲያን አገር ወደ መሆን የተለወጠው በእርሱ ዘመነ መንግሥት ነው። አብያተ ክርስቲያናትና ገዳማት በብዛት ተቋቋሙ። ለሕዝቡም የክርስትናን ሃይማኖት የተመረኮዙ ሕገጋት ተደነገጉ። ንጉሡ ራሱም እንደ ጥሩ ሰባኪ ሆኖ ሕዝቡን በእግዚአብሔር ቃል ይመክረውና ይመራው ነበር።

በሩሲያ አገር

በአሥረኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ የሩሲያ ሕዝብ ገና ክርስትናን አልተቀበለም ነበር። ይሁን እንጂ ከላይ ላይ አህጉር ክርስቲያናት ከጊዜ ወደ ጊዜ እየመጡ አገሪቱን ይጎበኙለት ስለነበር በተለያዩ ስፍራዎች የክርስትና ሃይማኖት በመጠኑ ታውቆ ነበር ለግለት ይቻላል።

ንግሥት አልጋ ክርስትና ተነሣች

ወደ 950 ዓ.ም. ስንደርስ ደገሞ በተለይ ኪዮቭ በተባለው ትልቅ ከተማ እካባቢ ብዙ ክርስቲያናት እንደ ነበሩ ታውቆአል። በዚህ አገር ኢጎር የተባለ ገዢ ወይም ንጉሥ ነበር። እርሱ ራሱ ክርስቲያን አልነበረም። ቢሆንም በተገዢዎቹ መካከል ክርስቲያናት የሆኑትን ይቃገሩት፤ በሰላምም ያኖራቸው ነበር። አልጋ የተባለች ባለቤቱም ክርስቲያን ሆነች። በ955 ዓ.ም. አቅራቢያ ክርስትና በመነሣት በክርስቶስ ግመንጥ ለግንም የተገለጠ ሆነ። የክርስትና ስምምም ዕለጌ ተባለ።

ኢጎር ከሞተ በኋላ አልጋ የኪዮቭ አገር ንግሥት ሆነች። በመንግሥትዋም የነበረው ሕዝብ በሙሉ ክርስቲያን እንዲሆን ፈቃድዋ ስለሆነ መጽሐፍ ቅዱስን የሚያስተምሩ ካህናት ከውጭ አገር እንዲመጡላት ለማድረግ ተነሣች።

ሕዝብዋ በሙሉ ክርስቲያን እንዲሆን ተስፋ ስታደርግ ሳለች በገዛ ቤትዋ የሚያሳዝን ነገር ገጠማት። ይኸውም የልጅዋ የሰቪያ ቶስላቭ አለማመን ነው። በክርስቶስ አምና ከተጠመቀች በኋላ ልጇ ሆይ እግዚአብሔርን ለማወቅ በመብቃቱ ደስ ብሎኛል። አንተም እርሱን እስከ ማወቅ ብትደርስ ደስተኛ ትሆናለህ ብትለው፡- እንደት ብቻዬን ለማመን እችላለሁ? ክርስቲያን የሆንሁ እንደሆነ ካጠገቤ ያሉት ሰዎች ይስቁብኛል ሲል መለሰላት። ክርስትናንም ሳይቀበል ቀረ።

ቭላዲሚር ክርስቲያን ሆነ

የንግሥት አልጋ ልጅ የክርስቶስን መንገድ እንቢ ቢልም ቭላዲሚር የተባለው የልጅዋ ልጅ የእግዚአብሔርን ቃል አምና ተጠምቶ ክርስቲያን ሆነ። ይህም የሆነው በ1988 ዓ.ም. ገደማ ነው።

ቭላዲሚር በኪዬቭ አገር ብዙ ዓመት ነገሠ። የሩሲያ አገርም ከአረመኔነት ወደ ክርስትና የተመለሰው በእርሱ ዘመነ መንግሥት ውስጥ ነው ለማለት እንችላለን። ሕዝቡን ክርስቲያን ለማድረግ በዘመነ መንግሥቱ ብዙ ጥረት አድርጎአል።

መምህራንን ከውጭ አገር አስመጥቶአል። በየወንዙም ሕዝቡ እየተሰበሰቡ በካህናት እጅ ክርስትና ይነሡ ነበር። አብያተ ክርስቲያናትም፣ ገዳማትም ትምህርት ቤቶችም ተቋቋሙ።

ከከተማ ትንሽ ወጣ ብሎ የኪዬቭ ሕዝብ ያመልኩበት የነበረ በሰው መልክ የተቀረጸ ጭንቅላቱ ከብር ራዙም ከወርቅ የተሠራ ትልቅ የጣኦት ምስል በአንድ ጉብታ ላይ ቆሞ ነበር። አገሩ ክርስቲያን በሆነ ጊዜ ምስሉን ከቦታው ፈንቅለው ጥለው ወደ ጉብታው ሥር እስኪደርስ ድረስ እንደ ዛፍ ግንድ ወደ ታች እንዲንከባለል አደረጉት። ሁለተኛም በቦታው አልቆመም።

ከቭላዲሚር ዘመን በኋላም የክርስቲያን ሃይማኖት መስፋፋቱን ቀጠለ። በኪዬቭ አካባቢ ብቻ ሳይሆን በሌሎች ክፍለ አገሮችም የቃሉ ሰባኪዎች ማስተማርን ያዙ።

በዚህ አኳኋን የክርስቲያን ሃይማኖት በሩሲያ አገር ተቀባይነትን አገኘ። ለብዙ መቶ ዓመትም እንደ መንግሥት ሃይማኖት ይቆጠር ነበር። ይህ ሁኔታ የተለወጠው በአገር ውስጥ ትልቁ አብዮት በ1917 ዓ.ም. በፈነዳ ጊዜ ነው።

ማጠቃለያ

ባለፉት ምዕራፎች እንደ ተመለከትነው የእግዚአብሔር ቃል በአውሮፓ አገሮች ውስጥ ከዘመን ወደ ዘመን መስፋፋቱን ቀጠለ። ወደ 1200 ዓ.ም. ገደማ ስንደርስ መላ አውሮፓ ክርስቲያን ሆኖ ነበር።

ክፍለ ዓለሙ ለሰሙ ክርስቲያን ቢባልም ግን በተሟላ አኳኋን ያልሰሙና ከማመን ያልደረሱ ሰዎች በየአገሩ በብዛት እንደ ነበሩ የታወቀ ነው። ሁሉም እስኪሰሙና እስኪያስተውሉ ድረስ ገና ረዘም ያለ ጊዜ ማለፉን የእያንዳንዱ አገር ታሪክ ይመሰክራል።

ክፍል ሦስት

የወንጌል መስፋፋት በእስያ አገሮች

ባለፍናቸው ምዕራፎች የክርስትና ሃይማኖት በመካከለኛው ዘመን በኢትዮጵያ እንዲሁም በአውሮፓ አገሮች እንደተስፋፋ አይተናል። ክርስትና ከተጀመረበት አንስቶ ወደ ምዕራብ ወደ ልዩ ልዩ አገር ተዳርሶ ነበር ማለት ነው።

ወደ ምሥራቅስ? በመካከለኛው ዘመን የክርስትና ሃይማኖት ወደ እስያ ክፍለ ዓለም አባረረች ወይ? ደርሶአል። ይሁን እንጂ መስፋፋቱ በአውሮፓ ያየነውን የሚያህል አልፎ ሆኖ።

በፊርማ እና በ1500 ዓ.ም. መካከል ባሉት ዘመናት ውስጥ አብያተ ክርስቲያናት በሙሉ ሲሆኑ በዓረብ አገር፤ በመካከለኛው እስያ እንዲሁም በቻይናና በሕንድ አገሮች በሌላ ፊት በፍራ መቋቋማቸው ታውቋል።

ወደ እነዚህ አገሮች የእግዚአብሔር ቃል ሊደርስ የቻለው አንዳንድ ጊዜ የወንጌል መልእክተኞች ተልከው በመጻፋቸው ነው። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ክርስቲያናት ነጋዴዎች ለንግዳቸው ሲሉ ወደ ሩቅ አገር ሲሄዱ በእነርሱ በኩል የክርስትና ሃይማኖት በመጠኑ ሊታወቅ ቻለ።

ከኩብላይ ካን ስለ ተላለፈው መልእክት

የእግዚአብሔር ቃል ስብከት በመካከለኛው ዘመን ወደ ሩቅ እስያ አገሮች ለመድረሱ የሞንጎል መንግሥት ማስረጃና ምሳሌ አድርገን ለመጥቀስ እንችላለን።

ሞንጎል የተባሉት የእስያ ክፍለ ዓለም ተወላጆች በመካከለኛ እስያ የሚኖሩ ነበሩ። ኃይለኛና በጦርነት የተፈሩ ሰዎች ነበሩና አገር ለመያዝ ሲሉ ከነበሩበት ተነሥተው በ1200 ዓ.ም. ገደማ ወደ ምዕራብ እየገቡ ዘመቻ ጀመሩ። በእጃቸውም ብዙ አገር ገባ። እስከ አውሮፓ ምሥራቅ ድርሰዋል። ለመቶ ዓመታት ያህል የሞንጎል ቄሣሮች ከሂግላያ ተራራዎች በስተ ሰሜን ያለውን የእስያን ክፍለ ዓለም አገር በሙሉ ይገዙ ነበር።

የአውሮፓ አገሮች ነገሥታትም የሮም ቤተ ክርስቲያን ሊቃነ ጳጳሳትም ጭምር ኃያልነታቸውን በመፍራት ሰላማዊ ግንኙነት ለመመሥረት ሲሉ በመንግሥት ደረጃ ተላላኪዎችን ይልኩ ጀመር። ከእነዚህ ተላላኪዎች ብዙዎቹ መካከላት እንደ መሆናቸው መጠን ከሞንጎል መንግሥት መሪዎች ጋር በሚያደርጉት ግንኙነት የቤተ ክርስቲያንን እምነት ለማሳወቅ ቻሉ።

በቤተ መንግሥት ደረጃ እንኳን በክርስቶስ ያመኑ ሰዎች ነበሩ። አንድ የታሪክ ጸሐፊ እንደ ጻፈው በ1206 ዓ.ም. ሥልጣን የያዘ ጀንጊስ ካን የተባለ የሞንጎል ቄሣር ነበር። ከልጆቹ አንዱ ኪራይት ከተባለው ጎረቤት አገር የመጣች ክርስቲያን ሴት አገባ። ጀንጊስ ካን በዚህ ጋብቻ መስማማቱ የክርስትና ሃይማኖት በቤተ መንግሥት ሰዎች መካከል ታዋቂ መሆኑን ያሳያል፤ ቄሣርም አዲሱን ሃይማኖት በመልካም ፈቃድ ይመለከተው እንደነበር ሊያመለክት ይችላል።

ይህች ክርስቲያን ሴት ሶስት ልጆችን ወለደች። ከእነርሱም ሶስተኛው ኩብላይ ይባላል። በ1259 ዓ.ም. በሞንጊያ መንግሥት ላይ ካን ሆነ። ካን ግለት ቄሣር እንደ ግለት ነው። ዘመነ መንግሥቱም እስከ 1294 ዓ.ም. ደረሰ።

የሞንጎል ገዢ ከሆነ በኋላ መናገሻ ከተማውን ካራኩሩም ከተባለው የሞንጊያ ከተማ ወደ ቻይና ወደ ፔኪንግ አዛወረ።

ወደዚህች ከተማ ሁለት የኢጣልያ አገር ነጋዴዎች መጥተው ነበር። ኩብላይ ካን ስለ ክርስትና ሃይማኖት ሰምቶአልና ክርስቲያኖች መምህራን ወደ አገሩ እንዲመጡ ፈቃዱ ስለ ሆነ እነዚያ ነጋዴዎች ወደ አገራቸው ተመልሰው አንድ መልእክት ለርም ቤተ ክርስቲያን ሊቀ ጳጳሳት እንዲያደርሱለት ቀጠራቸው።

በመልእክቱም ላይ እንዲህ የሚሉ ቃላት ነበሩበት፡- በሃይማኖትህ አዋቂዎች የሆኑ 100 ሰዎች ይላኩልን። እኔም ክርስትና እነሣለሁ። በመንግሥቴም ያሉት ታላላቅ ሰዎችና ሹማምንት በሙሉ እንደ እኔ ይሆናሉ። ዜጎቻቸውም ሁሉ። ወደፊትም በዚህ አገር የሚኖሩት ክርስቲያኖች በቁጥር በእናንተ አገሮች ያሉትን የሚበልጡ ይሆናሉ።

ለኩብላይ ካን ልመና እንዴት ያለ መልስ መጣለት?

ታላቁ የሞንጎልያ ገዢ አንድ መቶ የእግዚአብሔር ቃል አስተማሪዎች ወደ አገሩ እንዲመጡ ወደ ክርስቲያኑ መዲና ወደ ሮም ልኮ ነበር። ሊቀ ጳጳሳት ይህን አስገራሚ ልመና ሰምቶ ምን ሊያደርግበት ቻለ? ሁለት መካከላትን ጠርቶ ላከ። እነርሱ ግን እስከ አርሜኒያ ድረስ ከደረሱ በኋላ የመንገዱን ድካም በመፍራት ጉዞአቸውን ሳይቀጥሉ ቀሩና ወደ ፔኪንግ አልደረሱም።

በ1289 ዓ.ም. የእግዚአብሔር ቃል አስተማሪዎች እንዲመጡ የሞንጎል ቄሣር ለሁለተኛ ጊዜ ወደ ሮም ላከ። አሁንም በሊቀ ጳጳሱ ተልከው የሄዱት ሁለት ሰዎች ብቻ ናቸው። ከእነርሱም አንዱ በመንገድ ላይ ሞተ። የሐንስ ሞንቴኮርቪና የተባለው ሁለተኛው ወደ ቻይና ለመድረስ ቻለ። ለብዙ ዓመታትም በአገሩ ሕዝብ መካከል ሆኖ የወንጌልን ሥራ ሠርቶአል።

የሮም ሊቀ ጳጳሳት ስለ መልካሙ የሥራ አጀማመር ሰምቶ በ1307 ዓ.ም. ሌሎችን ሰባት መካከላትን ላከ። አራቱ ከባዱን መንገድ አልቻሉትምና ወደ ቻይና ሳይደርሱ ሞቱ። ሌሎችም አራት ተጨመሩ። በ1321 ዓ.ም. ወደ ሕንድ ከደረሱ በኋላ በእስላሞች እጅ ሞቱ።

ከፍ ብሎ የተጻፈውን ታሪክ የተጠቀሰው በመካከለኛው ዘመን የእግዚአብሔር ቃል ወደ እስያ ሩቅ አገሮች ለመድረሱ ማስረጃ እንዲሆን በግለት ነው።

በእስያ አህጉር ክርስቲያኖች እጅግ የበዙ አልሆኑም

በመካከለኛው በእስያ አህጉር የተገኙት ክርስቲያኖች ባላመኑት ሰዎች አንጻር ጥቂቶች ነበሩ ለግለት ይቻላል። መንግሥታትም በስም ክርስትናን አልተቀበሉም። ክርስቲያኖችም ብዙ ኃይል ለማግኘት አልበቁም። አልፎ አልፎም በአረመኔነት

ከሚኖረው ሕዝብ ወይም ደግሞ ከአገሩ ገዢዎች ጽኑ ተቃውሞ ሲደርስባቸው ይሰደዱ ነበር።

ምዕመናን ተሰደዱ

ለምሳሌ ያህል በ523 ዓ.ም. ገደማ በደቡ ዓረብ ኖጅራን በተባለው ከተማ ይኖሩ የነበሩ ክርስቲያኖች ጽኑ በሆነ ሰደት ተሠቃዩ። በዚያን ዘመን በኢትዮጵያ ነግሶ የነበረው አጼ ካሌብ ክርስቲያን ነውና ስለ ክርስቲያኖቹ መሰደድ ሰምቶ ጦር ሠራዊቱን ሰብስቦ አሳዳጆቹን ለመቅጣት ሲል ባሕሩን ተሻግሮ በጦር ኃይል የክርስቲያኖችን ጠላት መታ።

በሌላ አገርም ክርስቲያኖች ይሰደዱ ነበር

በፋርስ አገር ዳዲሾ የሚባል የአንድ ሹም ልጅ ነበር። እርሱና እጉቱ በክርስቶስ እምነው ከከተማ ምችትና ከዓለም ክብር ተለይተው የምንኩስናን ኑሮ ስለ መረጡ የአገሩ ሰዎች ተበላጭተው ዳዲሾንም ጥፋተኛ አድርገው ይህ ሰው የአገራችንን የጥንት ሃይማኖት ንቁ ለምን ተወ? የሞት ፍርድ ይገባዋል በማለት ሰቀሉት።

ከታሪክ መድረክ የጠፉ ነበሩ

ከሕንድ አገር በቀር ከፍ ብሎ በተጠቀሱት አገሮች ውስጥ የነበሩት አብያተ ክርስቲያናት መካከለኛው ዘመን ሳያልፍ አብዛኞቹ እየደከሙ ስለ ሄዱ ከታሪክ መድረክ ጠፉ።

ለዚህም ምክንያቱ ምን ይሆን ብለን ሳንጠይቅ አናልፍም። ለመጥፋታቸው የተለያዩ ምክንያቶች ሊኖሩ ይችላሉ ብንል ስሕተት አይመስልም። የደረሰባቸው ሰደት አለ። ብዙዎቹም ከሌላ የክርስቲያን አገር የራቱ ስለሆኑ ከክርስቲያን ኅብረት የሚገኘውን ኃይልና መጽናናት አጡ። ምናልባት ደግሞ የክርስቲያኖች የራሳቸው ስንፍና አንድ ምክንያት ሊሆን ይችላል።

ያም ሆነ ይህ ሰው አንዴ ክርስቲያን ከሆነ በኋላ የበራለት መንፈሳዊ ብርሃን እንዳይጠፋበት በጣሙን መጠንቀቅ ያስረዳገዋል የሚለውን ትምህርት ከእነርሱ ታሪክ ብንወስድ ይጠቅመናል።

ክ ፍ ል አ ራ ት

የእግዚአብሔር ቃል ገና ያልተሰበከባቸው ክፍለ ዓለማት

እስከ ዓለም ዳርቻ ድረስ አሉ

ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን ከተነሣ በኋላ ደቀ መዛሙርቱን ሰብስቦ ለወንጌል ሰብከት በላካቸው ጊዜ ወደ ዓለም ሕዝቦች ሁሉ እንዲደርሱ አዘዛቸው። ማቴ. 28: 19፤ ሉቃ. 24: 47። እነርሱም ለቃሉ በመታዘዝ የደኅንነትን የምሥራች በትውልድ አገራቸው ከዚያም በኋላ በጎረቤት አገሮች ውስጥ ይሰብኩ ጀመሩ። በሕይወትም እስከ ነበሩ ድረስ የተቀደሰ አገልግሎታቸውን አቋርጠው አያውቁም ነበር።

ሆኖም ሐዋርያት በሞት ከዚህ ዓለም ቋተለዩ ጊዜ የእግዚአብሔር ቃል ገና ያልደረሳቸው ብዙዎች ሕዝቦች በዓለም ነበሩ።

ከሐዋርያት ዘመን በኋላ

የሐዋርያት ዘመን ተከታዮች ትውልዶች የክርስቶስን ንጉሣዊ ትእዛዝ በማስታወስ በበኩላቸው የክርስቲያን ምስክርነታቸውን ያበረክቱ ነበር። ቃሉም በበለጠ ተስፋፋ። በ500 ዓ.ም. ገደማ በሜዲቴራኒያን ባሕር ዙሪያ ከነበሩት ሕዝቦች አብዛኛዎቹ በመጠኑም ቢሆን የእግዚአብሔርን ቃል ሰምተው ነበር። በአፍሪካ ክፍለ ዓለምም ክርስትና በኢትዮጵያ መግባቱ ይታወስናል።

ወደ መካከለኛው ዘመን ስንገባ ደግሞ በአውሮፓ በእስያም ክፍለ ዓለምም የክርስቶስ ወንጌል መስፋፋቱን እንደ ቀጠለ ተመልክተናል።

ነገር ግን በ1500 ዓ.ም. አካባቢ ቤተ ክርስቲያን ምን ያህል ተስፋፋ ነበር? ዓለም አቀፍ ለመሆንስ ምን ያህል ቀርቶባት ነበር? የሚለውን ጥያቄ ብናንሣ ብዙ ነገር እንደቀረባት እንገነዘባለን። ባለፈው ጥናታችን ላይ ያልተጠቀሱ አገሮች በርካት ያሉ ናቸው።

በአሜሪካ፥ በአፍሪካ፥ በእስያም

ስለ አሜሪካ አገር ደቡብና ሰሜን የጻፍነው ነገር የለም። ስለ ብዙዎች የአፍሪካ አህጉርም የተረከነው ታሪክ የለም። ከእስያ ክፍለ ዓለምም የሆኑት ያልተጠቀሱት አገሮች በዛ ያሉ ናቸው። ቢታላላቅ ውቅያኖሶችም ውስጥ በሺህ የሚቆጠሩ የምሥራቅ የምዕራብም ደሴቶች ከዚያም የሚኖሩት ሕዝቦችም ታሪካቸው አልተጻፈም።

በምን ምክንያት? ተብሎ ቢጠየቅ መልሱ አጭር ነው። ከ1500 ዓ.ም. በፊት የእግዚአብሔር ቃል መልእክተኞች ወደ እነዚህ አገሮች ገና ያልደረሱ በመሆናቸው ምክንያት ነው።

ያልታወቀ ዓለም

የመካከለኛው ዘመን ሰዎች ስለ አፍሪካ፣ ስለ አሜሪካም ስለሚበልጡት የእስያ ክፍለ ዓለም አገሮችም የነበራቸው እውቀት በጣም የተወሰነ ነበር። እንዲያውም የእነዚህን አገሮች መኖር እንኳን አያውቁም ነበር። በዚያን ዘመን ያልታወቀው ዓለም ሰፊ ነበር።

በመሆኑም የዘመኑ ክርስቲያኖች አገሮች ወደዚያ ወንጌልን ለማድረስ መንገድ ገና አልተከፈተላቸውም ነበር። እግዚአብሔር ግን እነዚያን ለብዙ ዘመናት ከክርስቲያኑ ዓለም ተሰውረው የነበሩትን ሕዝቦች አልረሳቸውምና ቃሉን የመስማት ዕድል እንደተሰጣቸው ወደ ፊት እናያለን።

ጥያቄዎች

1. ክርስትና በፊንላንድ አገር በገባበት ዘመን በሰማዕትነት የሞተው ላላስ ስሙ ማን ነው?
2. ክርስትና በኖርዌይ አገር ሊታወቅና ሊሠራጭ የቻለው በስንት መንገድ ነው?
3. ሰላቭ የተባሉት ሕዝቦች በየት ይኖሩ ነበር?
4. የእግዚአብሔር ቃል በሰላቮች መካከል መስፋፋት የጀመረው በስንተኛው ክፍለ ዘመን ነው?
5. በሰላቭ አገር የወንጌልን ሥራ የጀመሩት እነማን ናቸው?
6. እነዚያ የሰላቭ ሕዝቦች ሐዋርያት ከመስበክና ከማስተግር ሌላ ነዋሪ ጥቅም ያለው እንዴት ያለ ሥራ ፈጸሙ?
7. እስጢፋኖስ ስለ ተባለው የሀንጋሪ ንጉሥ የሚያውቁት ነገር እንዳለ ይገለጡ።
8. በሩሲያ አገር የቤተ ክርስቲያን አመሠራረት ታሪክ በአጭሩ እንዴት ነው?
9. ከ1500 ዓ.ም. በፊት የእግዚአብሔር ቃል በከፊል የተሰበከባቸው የእስያ ክፍለ ዓለም አገሮች የትኞች ናቸው?
10. ከ1500 ዓ.ም. በፊት የእግዚአብሔርን ቃል የመስማት ዕድል ያላገኙ ሕዝቦች በየትና በየት ይኖሩ ነበር?
11. የወንጌል መልእክት ወደ እነዚያ ሕዝቦች ሊዳረስ አለመቻሉ ከምን የተነሣ ነው?

ሐሳብና አስተያየት

1. የአንድ አገር ሕዝብ በተግላ ላካጃን ቃል እግዚአብሔርን ለመግር እንዲችል ምን ምን ልናደርግለት እንችላለን?
2. መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ተሰትሎ በመሞቱና ከሙታን በመነሣቱ የደገነነትን መንገድ ከከፈተልን ከ1900 ዓመታት በላይ ማለፋቸው የሚታወቅ ነው። ታዲያ እስከ ሃሬ ድረስ የመሞቱንና የመነሣቱን የምሥራች ገና ያልሰሙት ሰዎች በዓለም ውስጥ በብዛት መኖራቸውን ሲያስቡ ምን ይሰማዎታል?
3. ኩብላይ ካን ከክርስቲያን አገር አንድ መቶ መምህራን እንዲመጡለት ቢለምን ሁለት ሰዎች ተላከው መሄዳቸውን ሰምተዋል። ለዚህ አድራጎት የሚሰጡት ግምት እንዴት ነው?

ክ ፍ ል አ ም ስ ት

የመስቀል ጦርነቶች

ከ1095 እስከ 1270 ዓ.ም.

ባለፍናቸው ምዕራፎች ስለ ክርስትና ሃይማኖት መስፋፋት የተጻፈው ታሪክ በመሠረቱ በምድር ላይ የቤተ ክርስቲያን እድገት የሚተርክ በመሆኑ ክርስቲያንን ደስ ያስኛል። የጥንት ዘመን ሰዎች ክርስትናን አንዳንድ ጊዜ ያስፋፉበት መንገድ ለእኛ ትክክለኛ መስሎ ባይታይም እንኳን በየአገሩ የክርስቶስን ቃል መስበኩና ተሰብኮ መታወቁ አስደሳች ነገር ነው።

ሆኖም ባለፉት ዘመናት ክርስቲያኖች አልፎ አልፎ የሠሩአቸው ስሕተቶች መኖራቸው አይካድም። የስሕተቶቹንም ታሪክ ማንበብ ደግሞ ቅር የሚያሰኝ እንጂ ደስ የሚያሰኝ ነገር አይሆንም።

በ1095 ዓ.ም. ተጀምረው እስከ 1270 ዓ.ም. ድረስ የቆዩት የመስቀል ጦርነቶች ተብለው የተሰየሙት ዘመቻዎች የዘመኑ ክርስቲያኖች የሠሩት ስሕተት ናቸው ብንል የተሳሳተ አስተያየት አይሆንም።

እንደ እውነቱ የሆነ እንደሆነ ክርስቲያን በምድር ላይ ሃይማኖቱን የሚያስፋፋበት በሰውም መካከል ቤተ ክርስቲያንን የሚገነባበት አንድ ዓይነተኛ መሣሪያ ብቻ አለው። ይኸውም የእግዚአብሔር ቃል ነው። የክርስቶስ ወንጌል ነው። ለክርስቲያን የተሰጠው ሰይፍ መንፈሳዊ እንጂ ሥጋዊ አይደለም።

በመስቀል ጦርነቶች ጊዜ ገን የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይህን ሐቅ ዘንግተው አስፈላጊ መስሎ የታያቸውን ጉዳይ ከፍጻሜ ለማድረስ ሲሉ ታጥቀው የተነሡት ሥጋዊ ሰይፍ በመጨበጥ ነው።

የልፋቱም ውጤት ሁሉ ለቤተ ክርስቲያን የሚያሳዝን ሆነ።

ጦርነት የተቀሰቀሰበት ምክንያት

እስልምና የትውልድ አገሩን የዓረብን ድንበር ተሻግሮ ካለፈ በኋላ በአካባቢው የነበሩት አገሮች አንድ በአንድ በእስላሞች እጅ መግባታቸው የሚታወስ ነው። ክርስቶስና ሐዋርያት ያስተማሩበት የኢየሩሳሌም ከተማ ሳትቀር በ637 ዓ.ም. በዓረቦች የተገዛች ሆነች። ከዚያም በኋላ እስልምናን ተቀብለው የነበሩ ቱርኮች ቅድስቲቱን አገር ወርረው ገዢዎችዋ ሆኑ።

ከታላቁ ቆስጠንጢኖስ ዘመን ጀምሮ የእስያና የአውሮፓ አህጉር ክርስቲያኖች ክርስቶስና ሐዋርያት የተመላለሱበትን አገር እየጎበኙ የመላእክትና ስግደት የማድረግ ልማድ ነበራቸው። በተለይም ጌታ ኢየሱስ በሞተበት በተነሣበትም ስፍራ ተሾነተው ጸሎት ለማድረግ ይጓጉ ነበር። ስሕተት ይሁን እንጂ ለብዙዎች እንደመሰላቸው ይህን የመሰለ ጉዞ በማድረግ ጽድቅንና የኃጢአትን ስርየት ያገኙ ይመስላቸው ነበር።

ኢየሩሳሌም በዓረቦች እጅ እስከ ቆየች ጊዜ ድረስ ክርስቲያኖች በሰላም የተቀደሱትን ስፍራዎች እንዲጎበኙ ይፈቀድላቸው ነበር። በቱርኮች እጅ ከገባች በኋላ ግን ሁኔታው ተለወጠ። እንደምን ቢሉ ቱርኮች ከክርስቲያኖች አገሮች የመጡትን ጎብኚዎች ብዙ ጊዜ በማስቸገራቸው እና በማጉላላታቸው ነው። ክርስቲያኖችን እንደ እውነተኛች ምዕመናን አይቆጥሩላቸውምና ለግርፋት ለዘረፋም ይህንንም ለመሳሰለ ገፍ ሁሉ አሳልፈው ይሰጡላቸው ነበር። ከዚህም አልፈው የብዙዎቹን ሕይወት አጥፍተዋል።

ሕይወታቸውን አትርፈው ጉብኝታቸውንም ፈጽመው ወደ የአገራቸው የተመለሱት ክርስቲያኖች ስለ ቱርኮች አላዛኝ ሥራ አንሥተው በተናገሩበት ቁጥር ሰሜ ሁሉ በሁኔታው ያዘገበት ነበር።

ውሉ አድርጋለሁ፡- ጌታ ኢየሱስ ሐዋርያትም ያስተማሩባት መድኃኒታችንም ተሰቅሎ ሞቶ እንደ ገና ከሙታን የተነሣባት ቅድስት ስፍራ በእስላሞች እጅ ተይሳ መገኘትዋ በምን ምክንያት ነው? አይገባም። በግድም ቢሆን ከጠላት እጅ ለናላቅቃት ያስፈልገናል የሚል ስሜት በክርስቲያኖች መካከል ይፈጠር ጀመር።

በሮም የነበረውም የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መሪ፡- የቤተ ክርስቲያኖችን ኃይልና ግዛት ለማስፋፋት ጊዜው አሁን ምቹ ይሆናል በማለት ክርስቲያኖች ተሰብስበው በመር ኃይል ወደ ቅድስት አገር ዘመቻ እንዲያደርጉ ይቀሰቅላቸው ጀመር።

በቆራጥነት ይህን ነገር ዓላማ አድርጎ የተነሣው የሮም ሊቀ ጳጳሳት ዳግማዊ ኡርባን ይባላል።

ስምንት ዘመቻዎች

በኢጣልያ አገር ኢፕሮስ ባሕታዊ ተብሎ የተሰየመ አንድ መነኩሴ ነበር። ቀብ ደፍቶ ወገቡንም በገመድ ታጥቆ ባዶ እግሩን ከከተማ ወደ ከተማ ከአገር ወደ አገር እየዞረ ሕዝቡን ለቅድስት አገር ዘመቻ ይቀሰቅስ ነበር። በስብከቱም የሰውን ስሜት ከመጠን በላይ ሊያጋግለው ስለ ችለ ብዙዎቹ በጉዳዩ አምነውበት ሊሰለፉ ተነሡ። በኢጣልያ አገርም ብቻ ሳይሆን በሌሎችም ምዕራባውያን አገሮች ውስጥ እንደዚሁ ታጥቀው ተነሡ።

ጎትናሬድ ደ ቡዩን በተባለ ፈረንሳዊ መሪነት የመጀመሪያዎቹ በሮም ሊቀ ጳጳሳት ቡራኪ ወደ ቅድስት አገር ለመድረስ በ1096 ዓ. ም. ጉዞ ጀመሩ። በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ነበሩ። ወንዶችም ብቻ ሳይሆኑ ሴቶችም ሕፃናትም ሳይቀሩ በጋላ ስሜት ተሞልተው አብረዋቸው መጓዝን ያዙ። የመንገዱንም ድካም ሳይገምቱ የአገሩንም ርቀት ሳይገነዘቡ በአንዳችም ነገር በቂ ዝግጅት ሳያደርጉ እንዲያው እንሂድ በማለት ብቻ ነው የተነሣሡት። ወደ ኢየሩሳሌምም ሳይደርሱ በመንገድ ላይ ደክመው ያለቁት በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ናቸው።

የቀሩትም የመንገዱን ድካም ችለው ወደ ኢየሩሳሌም የደረሱት ሶስት ዓመት ያህል ከተጓዙ በኋላ ነው። ያለቀባቸው ሰው ብዙ ቢሆንም ይህ ነው በማይባል ወኔ ተነሣሥተው የኢየሩሳሌምን በር ሰብረው ሊገቡ ችሉ።

ከዚያም በከተማ ቅጥር ገቢ ውስጥ ከእስላሞች ጋር ያደረጉት ውጊያ እጅግ የሚያስፈራ ሆነ። የሰው ደም እንደ ጎርፍ ነው የፈሰሰው። እስላሞችም ተሸነፉ።

ድል የክርስቲያኖች ከሆነ በኋላ ኢየሩሳሌምና አካባቢዋ እንደ አንድ የክርስቲያን መንግሥት ሆና ተመሠረተች።

ነገር ግን የክርስቲያኖች ድል ጊዜአዊ ብቻ ሆነ። ቱርኮች የወረራ ፍላጎታቸውን ለማርካት ሲሉ እንደገና ተነሡና ኤዲላ የተባሉትን የክርስቲያን ከተማ በ1144 ዓ.ም. ያዙ። በዚህም ሁለተኛው የመስቀል ጦርነት ቀጠለ። እነዚህ ዘመቻዎች የመስቀል ጦርነቶች መባላቸው ዘማችች ከቀይ ልብስ የተሠራ የመስቀል ምልክት በልብላቸው ላይ ስላኖሩ ነው።

በ1187 ዓ.ም. ኢየሩሳሌም እንደገና በእስላሞች እጅ ወደቀች። ሶስተኛውም የመስቀል ጦርነት ተቀሰቀሰ። በአሁኑ ጊዜ ግን ክርስቲያኖች ሊያሸንፉ አልቻሉም።

እስከ 1270 ዓ.ም. ድረስ አምስት ጦርነቶች ቀጠሉ። ነገር ግን ክርስቲያኖች በቅድስት አገር ለማከናወን ያቀዱት ነገር አልተሳካላቸውም። እስላሞችን ከተቀደሱ ስፍራዎች ግራቅና ግስጦገድ ከአቅማቸው በላይ ሆነ።

ስለዚህ በሁለት መቶ ዓመታት ውስጥ የተደረገው ጥረት ሁሉ የብዙ ሰውን ሕይወት ከማጥፋትና ብዙ ንብረት ከማበላሸት በስተቀር ለቤተ ክርስቲያን ያስገኘው ጠቃሚ ውጤት አለ ግለት አስቸጋሪ ነው። ጦርነቶቹም ካለፉ በኋላ የሰላም ዘመን በመመለሱ የአውሮፓ አገር ክርስቲያኖች እርዳታ ማለታቸው አልቀረም።

ጥያቄዎች

1. ለመስቀል ጦርነቶች ምክንያት የሆነው ነገር እንዴት ያለ ነው?
2. የመስቀል ጦርነቶች ለምን ተባሉ?
3. ጦርነቶቹ የተጀመሩት መቼ ነው?
4. ስምንቱ ዘመቻዎች በስንት ዓመታት ውስጥ ተፈጸሙ?
5. የሮም ሊቀ ጳጳሳት እነዚህን ጦርነቶች የደገፋቸው ምን ቢረዱ ነው?

ሐሳብና አስተያየት

1. ክርስቲያን ቤተ ክርስቲያንን ለማስፋፋት ሆነ ለመገንባት ሊጠቀምበት የሚገባው ኃይል እንዴት ያለ ነው?
2. የመስቀል ጦርነቶች በእስላምና በክርስቲያን መካከል የፈጠረው አለመግባባትና ጥላቻ የቀን ያህል ትልቅ እንደሆነ ሊገምቱ ይችላሉና ያስቡበት።
3. በቅድስት አገር በነበሩት እስላሞች ላይ የጦር መሣሪያን በማንሣት ፈንታ የዘመኑ ክርስቲያኖች ምን ቢያደርጉላቸው ይሻል ኖርአል።

ክፍል ስድስት

ምዕራፍ አንድ

ሁለት ዓይነት የቤተ ክርስቲያን ክፍሎች

ሀ. የሮም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን

በጥንት ቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንደ ተመለከትነው በመጀመሪያው ዘመን እንደ ክርስቲያኖች ግብረ ምዕመናን እንብርት ወይም መዲና ትቆጠር የነበረችው ወንጌል ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰበከበት መድኃኒታችንም ያስተግረባት የኢየሩሳሌም ከተማ ነበረች። ወንጌልም የተሰፋፋው ከዚያው ነው።

ቤተ ክርስቲያን ከዘመን ወደ ዘመን እየተስፋፋች ስትሄድ ግን ሁለት ሌሎች ትልልቅ ከተማዎች በአብያተ ክርስቲያናት መሪነት ረገድ እንደ የናዎች ይቆጠሩ ጀመር። እነርሱም ሮምና ቁስጥንጥንያ ናቸው።

ሲወል ሲያድር በሮም የነበረው ጳጳስ፡-አኔ የሐዋርያው ሉጥሮስ ተከታይ ሆነ፡- ክርስቶስም የመንግሥተ ሰግያትን መከረቻዎች የሰጠው ለኢፕሮስ ሲሆን ይህ ሥልጣን ለአኔም ለተከታዩ የተሰጠ መሆን አለበትና በቤተ ክርስቲያን የበላይ ኃላፊነት ለሮም ጳጳስ ሊኖረው ይገባል በግለት አብያተ ክርስቲያናትን በሙሉ በሥልጣኑ ሥር ለመሰብሰብ ተነሣ።

የሮም ቤተ ክርስቲያን መሪ በላቲን ቋንቋ ጳጳስ ተባለ። ትርጉሙም አባት ነው። በግሪኮች እነጋገር ጳጳስ ይባላል። ይህ ጳጳስ ደግሞ ከሌሎች ጳጳሳት በላይ ነው ተብሎ ስለተገመተ ሊቀ ጳጳሳት ተሰኘ።

ይህ ሂደት የተጀመረው ገና በጥንት ቤተ ክርስቲያን ዘመን ውስጥ ነው። የሮም ጳጳስ በእግዚአብሔር ፈቃድ ከሌሎች ሁሉ በላይ መሆን አለበት ብሎ የተነሣው በ390 ዓ.ም. ተወልዶ በ461 ዓ.ም. የሞተው ተዳማዊ ሌዮ ወይም ታላቁ ሌዮ የተባለው ጳጳስ ነው።

በዚያን ጊዜ የተጀመረው የአመራር ሥርዓት በብዙ አገር ውስጥ ተቀባይነትን ስላገኘ በተለይ በመካከለኛው ዘመን ለሮም ጳጳስ ታዛዦች የሆኑት አብያተ ክርስቲያናት በርከት ያሉ ናቸው። የሊቀ ጳጳሳቱም ሥልጣን በጣም ከፍ እያለ ሄደ። ለዚህም በ1300 ዓ.ም. ገደማ ሊቀ ጳጳሳት የነበረው የበጎፋሲየስ ስምንተኛ ቃል አስረጂ ሊሆን ይችላል። ሰው የተባለ ፍጡር ሁሉ ነፍሱን ለግዳን ቢፈልግ ለሮም ሊቀ ጳጳሳት መታዘዝ ይኖርበታል ስንል ወስነን አረጋግጠን አውጀናል ብሎ ለአብያተ ክርስቲያናት ሁሉ መልእክት አስተላለፈ።

የሮም ቤተ ክርስቲያን በዘመናችን ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ተብላ ትጠራለች። እስከ ዛሬም፡-በምድር ላይ የክርስቶስ እንደራሴ የሆነው የሮም ቤተ ክርስቲያን ጳጳስ ነው የሚለውን ትምህርት የሚቀበሉ ካቶሊካውያን እየተባሉ የሚጠሩ አብያተ ክርስቲያናት አሉ።

ለ. ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን

ብዙዎች አብያተ ክርስቲያናት የታላቁን የሴዮንን ሐሳብ ሲቀበሉት በፍጹም ያልተቀበሉትም ብዙዎች ነበሩ። እነርሱም በምሥራቃውያን አገሮች የተመሠረቱት አብያተ ክርስቲያናት ናቸው።

ከፍ ብሎ እንደ ተጻፈው በቤተ ክርስቲያን መሪነት ረገድ ከጥንት ዘመን ጀምሮ ቁስጥንጥንያ የሮም ተወዳዳሪ ሆና ተነሥቶ ነበር። በቁስጥንጥንያም የነበረው ጳጳስ የሴዮንን የበላይነት አልተቀበለም። በምሥራቅ ያሉት አብያተ ክርስቲያናት መመራት የሚገባቸው በቁስጥንጥንያ ነው እንጂ በሮም አይደለም በማለት የምዕራቡን መሪ ተቃውሞ።

እነዚህ አብያተ ክርስቲያናት ኦርቶዶክሳውያን በሚለው ስም የሚጠሩ ሆኑ።

ከፍ ብሎ በተጠቀሰው ምክንያት በምሥራቃውያንና በምዕራባውያን አብያተ ክርስቲያናት መካከል የሐሳብ ልዩነት መፈጠሩ አልቀረም። በሌላም የትምህርት ልዩነት ምክንያት ሁለቱ ክፍሎች እየተራራቁ ስለሄዱ በዘመን ብዛት በመካከላቸው የነበረው መንፈሳዊ ኅብረት የመነመነ ሆነ።

ሐ. ኦርቶዶክስና ካቶሊክ ያሳዩት የትምህርት ልዩነት

ሁለቱ የምዕመናን ክፍሎች አንድነት እንዳይሰማቸው የከለከሉአቸው ዋናዎች የትምህርት ልዩነቶች ቀጥሎ የተዘረዘሩት ናቸው።

1. መሪነት የማን ነው?

ምዕራባውያን የሮም ጳጳስ በክርስቲያናች ሁሉ ላይ የመሪነት ሥልጣን ሊኖረው ይገባዋል የሚለውን ሐሳብ ሲቀበሉ ምሥራቃውያን የቁስጥንጥንያን ጳጳስ መሪነት ይደግፉ ነበር።

2. የካህናት ጋብቻ

በሮም ቤተ ክርስቲያን መሪነት የሚኖሩት አብያተ ክርስቲያናት ካህናት ሚስት እንዲያገቡ አይፈቀድላቸውም ነበር። ይህም በበለጠ የበእግዚአብሔርን ቃል ለማገልገል እንዲችሉ በሚለው ሐሳብ ላይ የተመሠረተ ሥርዓት ነው። ለምሥራቅ አገሮች ካህናት ግን ጋብቻ ይፈቀዳል።

3. እርሾ ያለበት ወይም ደግሞ የሌለበት ኅብስት

በቁስጥንጥንያ ሥር የሚተዳደሩት አብያተ ክርስቲያናት ካህናት ቅዱስ ቁርባንን በሚያከናውኑበት ጊዜ እርሾ ባለው ኅብስት ይጠቀሙ ነበር። የምዕራብ ካህናት ግን እርሾ የሌለበትን ኅብስት ያቀርባሉ።

4. የመንፈስ ቅዱስ አሠራረጽ

ምሥራቃውያን ስለ መንፈስ ቅዱስ ሲያስተምሩ ለምሳሌ በዮሐንስ ወንጌል በምዕራፍ 14 ቁጥር 16 የተጻፈውን ቃል መሠረት በማድረግ መንፈስ ቅዱስ ከአብ የሚወጣ ነው

ይሉ ነበር። ምዕራባውያን ግን በዮሐንስ ወንጌል 15 ቁጥር 26 የተጻፈውን ተመሳሳዮችንም ጥቅሶች በመመልከት አብና ወልድ እንድ እንደመሆናቸው መጠን መንፈስ ቅዱስ ከአብም ከወልድም የሚሠርጽ ነው እንጂ ከአብ ብቻ አይደለም ሲሉ ያስተምራሉ።

ይህ የእምነት ነጥብ በምዕራባውያን የሃይማኖት መግለጫዎች ላይ ሰፍሮ ፈሊጦክዌ በሚባለው አባባል ተገለጠ። ፈሊጦክዌ በአግርኛ ከወልድም ተብሎ ይተረጎማል። መንፈስ ቅዱስ ከወልድም ይወጣል ማለት ነው።

መ. ታላቁ መለያየት

ከፍ ብለው በተጠቀሱት የሥርዓትና የትምህርት ልዩነቶች ምክንያት ሲውል ሲያድር የምሥራቃውያንና የምዕራባውያን አብያተ ክርስቲያናት እየተራራቁ ሄዱ። አለመስማማታቸውም እየተባባሰ ሲሄድ ሳለ መለያየታቸው በይፋ የሚታወቅበት ጊዜ ደረሰ። ይህም የሆነው በ1054 ዓ.ም. ነው።

በዚህ ዓመት ሶስት መልእክተኞች ከሮም ሊቀ ጳጳሳት ወደ ቁስጥንጥንያ ተልከው መጡ። ጸሎት ለማድረግ ሳይሆን እንድ ነገር በመሠውያው ላይ ለማስቀመጥ ቅድስት ሶፊያ ወደ ተባለችው ወደ ታላቂቱና ወደ ደማቂቱ የቁስጥንጥንያ ቤተ ክርስቲያን ገቡ። በቤተ ክርስቲያን ለማኖር ያመጡት ነገር ምንድር ነው? የውግዘት ደብዳቤ ነው።

የሮም ሊቀ ጳጳሳት፡- የምሥራቅ ቤተ ክርስቲያን ውጉዝ ትሁን ለማለት ያዘጋጀው ጽሑፍ ነው።

ይህንንም በማድረጉ የሮም ሊቀ ጳጳሳት በሥልጣኑ ተማምኖ የራሱንም የበላይነት አምኖ፡- በምሥራቅ ያሉት አብያተ ክርስቲያናት ከእውነተኛይቱ ቤተ ክርስቲያን ውጭ ናቸው፡- ከእርስዎም ጋር አንድነት የላቸውም የሚለውን ፍርድ ሰጠ።

ሶስቱ መልእክተኞች የውግዘቱን ደብዳቤ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ካኖሩት በኋላ ተመልሰው ወጡ። ሲወጡ ሳሉም ከእነርሱ አንዱ፡- እግዚአብሔር አይቶ ይፍረድ ብሎ ተናገረ።

ውግዘቱን አልተቀበሉትም

የምሥራቅ አብያተ ክርስቲያናት የውግዘቱን ቃል አልተቀበሉትም። ከዚህም የተነሣ ሁለቱ ቤተ ክርስቲያን ክፍሎች እንደተለያዩ ሆነው ቀሩ። ያ የጥንት ልዩነትም እስከ ሃሬ ድረስ እንዳለ ሆኖ የሮም ቤተ ክርስቲያንና ኦርቶዶክሳውያን አብያተ ክርስቲያናት በትምህርትና በሥርዓት ረገድ የየራሳቸውን መስመር ሲከተሉ የሚኖሩ ናቸው።

ደጋግመን እንዳመለከትነው በሮም የሚተዳደረው ክፍል ካቶሊካዊ የሚለውን ስም ወስዶአል። ካቶሊካዊ ማለት የሁሉም እንደማለት ነው። ይኸውም ይህች ቤተ ክርስቲያን ዓለም አቀፍ የሁሉም መሆን አለባት የሚለውን አስተሳሰብ የሚገልጥ ነው።

ሌሎች ደግሞ ኦርቶዶክሳውያን ተባሉ። ኦርቶዶክስ የሚለው ቃል ከግሪክ ቋንቋ የወጣ ሲሆን ትክክለኛ ትምህርት ተብሎ ይተረጎማል። የምሥራቅ አብያተ ክርስቲያናት ይህን

ስም የተቀበሉት ትክክለኛውን ትምህርት ይዘን እንገኛለን የሚለው እምነታቸው እንዲታወቅላቸው ይመስላል።

ወደ ፊት እንደምናየው ከ1500 ዓ.ም. በኋላ ከካቶሊክና ከእርቶዶክስ ወገን ያልሆኑ ሌሎችም የቤተ ክርስቲያን ቅርንጫፎች ተመሠረቱ። ይህም ሊሆን የቻለው ሁሉም በክርስቶስ ግመናቸውን ቢመሰክሩና በመጽሐፍ ቅዱስ ቢጠቀሙም በትምህርት አቀራረብና አስተሳሰብ የተለያየ መልክ ያሳዩ ከመሆናቸው የተነሣ ነው። ይህ ሁሉ ወደ ፊት አንሥተን ልንገልጠው እንችላለን።

ምዕራፍ ሁለት

የሮም ቤተ ክርስቲያን በመካከለኛው ዘመን

ክርስትና በስም ብቻ መሆኑ አይበቃም

ከዚህ በፊት እንደተጻፈው ሁሉ በ1200 ዓ.ም. ገደማ የአውሮፓ አገሮች ለስሙ ክርስቲያን እስከ መባል ደርሰው ነበር። ከአገሮቹ አብያተ ክርስቲያናትም አብዛኛዎቹ የሊቀ ጳጳሳቱን የበላይነት ሥልጣን ተቀብለው በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ሥር ይተዳደሩ ነበር።

ይሁንና ለስሙ ክርስቲያኖች ቢባሉም በየአገሩ የሚኖረው ሕዝብ ትልቁ ክፍል የክርስትናን እምነት መሠረታውያን ትምህርቶች አጥጋቢ በሆነ መንገድ ገና ያልተማረ መሆኑ የማይካድ ነው። ስለሆነም ብዙዎች ሰዎች ክርስቲያኖች እየተባሉ በልማድ በአስተሳሰብም ከግመናቸው በፊት ከነበሩበት አረመኔነት ሙሉ በሙሉ ነጻ አልሆኑም ነበር። በባህላቸው ውስጥ አረመኔነትና ክርስትና ተቀላቅሎ መገኘቱ ብዙ ጊዜ የታየ ነው።

የቤተ ክርስቲያን መምህራን ቃለ እግዚአብሔርን በማስተማር ሕዝቡን ከእጉል እምነትና ልማድ ለማላቀቅ መሞከራቸው አልቀረም። ቢሞክሩም ሰውን በእግዚአብሔር ቃል ግሣልጠን ጊዜ የሚወስድ ነገር ሊሆን ይችላል። በየአገሩ ወደ ቤተ ክርስቲያን የተዉመረው ሕዝብ እጅግ ብዙ ስለሆነ ሁሉም በተሟላ አኳኋን ለመማር ዕድል አላገኘም።

ከዚህም ጉድለት የተነሣ ክርስቲያኖች ብዙ ጊዜ ባለማወቅ ወይም ባለማሰብ ተሳስተው ከክርስቲያን መንገድ ውጭ የሆነውን ሥራ ሲሠሩ ይገኙ ነበር።

ተግሣጽና ቅጣት

ተሳስተው ሲገኙ ደግሞ ቤተ ክርስቲያን ተግሣጽ ታደርግባቸው ነበር። የሠሩት ስሕተት ከባድ ቢሆን ከባድ ቅጣት ይወሰንባቸዋል። ለምሳሌ በአንዳንድ አገር እንደ ቅዱሳን የሚቀጠሩ ስፍራዎች ነበሩ። በኃጢአት የወደቀው ክርስቲያን ከእነዚህ ስፍራዎች ወደ አንዱ ደርሶ እንዲላለም ይታዘዛል። በታው የራቀ ቢሆንም አይቀርለትም። የኃጢአቱን ስርየት ቢፈልግ የግድ ወደ ተባለው ስፍራ መድረስ ይኖርበታል።

ወይም ደግሞ፡- ስለ ሠራሽው ስሕተት ይህን ያህል ገንዘብ ለድሆች ወይም ለቤተ ክርስቲያን፤ ለገዳም፤ ለጳጳስ ወይም ደግሞ ለንጉሥ መክፈል ይኖርብሃል፤ ይህን ያህል ቀን መጽም ያስፈልገሃል እየተባለ ቅጣት ይወሰንበታል።

እጅግ በጣም ከባድ የሆነ ጋጢአት ቢሠራ ቤተ ክርስቲያን አጥፊውን ሰው ታወግላለች። ግውዝ ግለት ጨርሶ ከቤተ ክርስቲያን አንድነት ግንድ ግለት ነው። የውግዘት ቅጣት በግለሰብ ላይ ወይም ደግሞ በአገር ላይ ሊደርስ ይችላል።

በአገር ላይ ሊደርስ የሚችለው የአገሪቱን ቤተ ክርስቲያን ከነመሪዎች ክርም ሊቀ ጳጳሳት ጋር ያልተሰማሙበት ነገር ኖሮባቸው ለእርሱ አለመታዘዝን ቢያሳዩት ነው። አገር በሙሉ ሲወገዝ እንደ ከባድ ነገር ይቆጠር ነበር። ምዕመናን ለጸሎትና ለቅዳሴ እንዳይሰበሰቡ አብያተ ክርስቲያናት ይታሸጋሉ። ሕፃናት አይጠመቁም። ሙታንም በተባረከች ምድር ውስጥ አይቀበሩም። ሕዝቡም ገስሐ እስኪገባ ድረስ የውግዘቱ ቃል የጸና ይሆናል።

ይህን በመሰለ ሃይል የርም ቤተ ክርስቲያን በመካከለኛው ዘመን ምዕመናንን ትገዛ ነበር።

የትምህርት ጉድለት

በመካከለኛው ዘመን ሰፊው ሕዝብ በየአገሩ ከትምህርት ግንስ የተነሣ ይቸገር ነበር። ትምህርት ቤቶች በጣም ጥቂቶች ነበሩ። እነርሱም የሚካሄዱት በካህናት ወይም በመንኮሳት ሥራ ነበር። ልጆች ሊግሩ የሚችሉት በገዳም ወይም የቤተ ክርስቲያን ካህን በሚያስተምርበት ስፍራ ነበር። ይህም ባይሆን ልጆች የጌታን ጸሎትና የክርስትናን ሃይማኖት ጥናቶች አርእስተ ነገሮች፤ አሥርቱንም ትእዛዛት ሊግሩ የቻሉት ከወላጆቻቸው ነበር።

ግተሚያ ቤቶች በዘመኑ ገና አልተቋቋሙም ነበር። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስን አሳትሞ ለሕዝብ ግዳረስ አይቻልም ነበር። መጽሐፍ ቅዱስን የሚገለብጡት በእጅ ነው። በመሆኑም ብዙ ጊዜ የሚወስድ ነገር ከመሆኑም በላይ ከፍተኛ ወጭ የሚጠይቅ ሥራ ነውና መጽሐፉን ለመግዛት የሚችሉት ሀብታሞች ብቻ ነበሩ።

ከዚህም ሌላ መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ ጊዜ የሚገኘው ተራ ሕዝብ በማያውቀው በላቲን ቋንቋ ብቻ ስለነበረ ብዙዎቹ ሊጠቀሙበት አልቻሉም። ላቲን ጳጳሳትና ካህናት የሚያውቁት የጥንት ቋንቋ ነው።

ምናልባት ቋንቋውን የሚያውቁት ሌሎች አዋቂዎች ቢኖሩም እንኳ እንዲያነቡት የቤተ ክርስቲያን መሪዎች አይወዱም። መጽሐፉን በደንብ ያጠኑትና ያስተዋሉት የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች ብቻ ስለሆኑ እነርሱ አንብበው ለሕዝብ ቢያስረዱ የተሻለ ነው በሚል መንፈስ ተራ ምዕመናን በመጽሐፍ ቅዱስ እንዳይጠቀሙ ይከለክሉ ነበር።

ይህ ሁሉ ሲታሰብ ሰፊው ሕዝብ በቂ መንፈሳዊ እውቀት እንዳያገኝ ልዩ ልዩ እንቅፋት ይገጥመው እንደ ነበር በግልጽ ይታያል።

ቢያንስ አንድ ጊዜ በዓመት ምዕመናን ወደ ቤተ ክርስቲያን ደርሰው በካህን ፊት ኃጢአታቸውን መናዘዝ ይኖርባቸዋል። ካህኑም ኑዛዜውን ሰምቶ ይፈታቸዋል። ፍታት በማድረግ የኃጢአትን ስርየት ቢሰጣቸውም ግን ልዩ ልዩ መልካም ሥራ በመሥራት ምዕመናን ራሳቸውን እንዲያሻሽሉ ለካህኑም አስፈላጊ መስሎ ከታየው አንድ ዓይነት ተግባር ወይም ቅጣት እንዲቀበሉ ይፈለግባቸዋል።

ይህም ሆኖ አንድ ሰው ከተወሰነበት ቅጣት ነጻ ለመሆን ቢፈለግ ገንዘብ እንዲከፍል የማድረግ ሥርዓት ውሎ አድርጎ በቤተ ክርስቲያን ልማድ ሆነ።

ለቤተ ክርስቲያን ገንዘብ በመስጠት የኃጢአትን ስርየት ለመግዛት ይቻላል የሚለውን ሕግ መሪዎች ደነገጉ ማለት ነው። በመካከለኛው ዘመን መጨረሻ ላይ ከፋዩ ሰው የኃጢአቱን ስርየት ማግኘቱን የሚያረጋግጥ ደብዳቤ ወይም ጽሑፍ በእጁ መስጠት የተለመደ ሆነ። እንደዚህ ያለ ጽሑፍ የስርየት ደብዳቤ ተብሎ የጠራል።

በስርየት ደብዳቤዎች ስለ መነገዱ ጉዳይ በሌላ ምዕራፍ በሰፊው ለመጻፍ እንችላለን። የቤተ ክርስቲያኒቱ የመታደስ ዘመን በደረሰ ጊዜ፡- ሰው በገንዘብ የኃጢአትን ስርየት ለመግዛት አይችልምና የስርየት ደብዳቤ የሚሉት ነገር በእጁ ቢኖረውም ዋጋ የለውም፤ ስሕተት ነው በማለት የዚህ ዓይነቱን ንግድ በጽኑ ሊቃውሙት የቤተ ክርስቲያን አዳኾች መነሣታቸውን ወደ ፊት እናያለን።

ቅዱሳት ምሥጢራት

በመካከለኛው ዘመን ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ቅዱሳት ምሥጢራት ብላ የምትጠራቸው ሰባት የተለያዩ ሥነ ሥርዓቶች ነበሩለት። አሁንም አሉ። እነርሱም ቀጥሎ የተዘረዘሩት ናቸው።

1. ቅዱስ ጥምቀት።
2. የሃይማኖት ማጽኛ፤ ይኸውም ሕፃን ከተጠመቀ በኋላ ዘይት በመቀባት የሚፈጸም ሥነ ሥርዓት ነው።
3. የኃጢአት ኑዛዜ። ከፍ ብሎ ስለኑዛዜ የተጻፈውን ይመልከቱ።
4. ተክሊል። ይኸውም ወንድና ሴት በጋብቻ አንድ እንዲሆኑ በቤተ ክርስቲያን የሚፈጸሟቸው ቅዱስ ሥነ ሥርዓት ነው።
5. የካህነት ምረቃ። ሰው በቤተ ክርስቲያን ቅዱሳት ምሥጢራትን ለማከናወን የሚያስችል ቡራኬ ነው።
6. የመጨረሻው ቅባት። ሰው በጸና ታምሞ ቢገኝ ከጸሎት ጋር ዘይት በመቀባት የሚፈጸምለት ሥነ ሥርዓት ነው።
7. ቅዱስ ቁርባን። ስለ ቅዱስ ቁርባን የሚያስተምሩት ትምህርት ብዙዎች ክርስቲያኖች ከሚያስተምሩት የተለየ ነው። ካህኑ ኅብስቱንና ወይኑን እንሥቶ ባርቱ ጸሎት በሚያደርግበት ጊዜ ኅብስቱ ተለውጦ የክርስቶስ ሥጋ ይሆናል። ወይኑም ተለውጦ

ክርስቶስ ደም ይሆናል ይላሉ። ኅብስቱና ወይት ከተለወጠ በኋላ ከእንግዲህ ወዲህ ክርስቶስ ሥጋና ደም ብቻ ነው እንጂ ኅብስትም ወይንም አይደለም ግለታቸው ነው።

ከዚህም የተነሣ ምዕመናን በሚቀርቡበት ጊዜ ኅብስቱን ብቻ ይቀበሉ ነበር። በምዕመናን ቦታ ሆኖ ወይትን ይቀምጥ የነበረው ካህኑ ብቻ ነው። ውሉ አድር ስለ ኅብስትና ወይት መለወጥ በሚያደርጉት ትምህርት ላይ ሌላ ሐሳብ ተጨምሮ ተቀባይነትን እያገኘ መጣ። ይኸውም፡- ኅብስትና ወይት ተለውጦ ሲገኝ በሥነ ሥርዓቱ ላይ ክርስቶስ እንደ ገና ለኃጢአታችን ይሠዋል የሚለው ሐሳብ ነው።

ነፍሳትን የሚያነጻው እሳት

እንደ ሮም ቤተ ክርስቲያን ትምህርት የሆነ እንደሆነ ከሞት በኋላ ነፍሳትን የሚያነጻ ወይም የሚያጠራ እሳት አለ። በዚህም ነጥብ ላይ ትምህርት ሲያደርጉ እንዲህ ይሉ ነበር፤

ከኃጢአታቸው የተነሣ የሚበልጡት ምዕመናን በሞት ከዚህ ዓለም ሲለዩ ወዲያው ወደ መንግሥተ ሰማያት ለመግባት ብቁዓን ሆነው አይገኙም። ከዚህም የተነሣ ነፍሳቸው ገደሐ እንድትሆን አስቀድሞ በእሳት ውስጥ ልትፈተንና ልትጨነቅ ያስፈልጋታል።

የሞቱት ሰዎች ነፍሳት በኃጢአታቸው ምክንያት የሚሠቃዩበት ስፍራ አለ ይላሉ። ይህንም ከባድ ሥቃይ ካላላፉት በኋላ ለመንግሥተ ሰማያት ብቁዓን ሊሆኑ ይችላሉ። ሰው ግን ለቤተ ክርስቲያን ገንዘብ የሰጠ እንደሆነ ካህን ለሞቱት ሰዎች ነፍስ የፍታትን ቅዱስ ወይም ጸሎት ቢያደርግላቸው ያ የእሳት ሥቃይ ሊያጥርላቸው ይችላል ይሉ ነበር። ሰውም ይህን ትምህርት ተቀብሎ ለቤተ ክርስቲያን በርከት ያለ ገንዘብ ይሰጥ ጀመር።

እንደዚህ ያለ ትምህርት በመጽሐፍ ቅዱስ የተደገፈ ባይሆንም የሮም ቤተ ክርስቲያን በ1439 ዓ.ም. ጉባዔ አድርጋ ትክክለኛ ነው ብላ አጸደቀችው።

የቅዱሳን አማላጅነት

ከመጀመሪያው ዘመን ጀምሮ ክርስቲያኖች ሐዋርያትን ሰማዕታትንም ወይም ደግሞ ሌሎችን አስደሳች በሆነ መንገድ እግዚአብሔርን ሲያገለግሉ የኖሩትን ምዕመናን በአክብሮትና በምስጋና ያስታውሱአቸው ነበር።

ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ግን በዚህ ብቻ አልተወሰነችም። እንደ ቅዱሳን ተቀጥራቸው ጀመር። ለቤተ ክርስቲያን ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደረጉ ወንዶች ወይም ሴቶች ቢኖሩ ከሞቱ በኋላ የሮም ሊቀ ጳጳሳት፡- እገሌ ቅዱስ ነው፤ እገሊት ቅድስት ናት ብሎ ቢወስንላቸው እነዚህ ቅዱሳን ለምዕመናን አማላጆች ሊሆኑ ይችላሉ። በእግዚአብሔር ፊት በምድር ላይ ለሚኖሩት ምዕመናን የምልጃን ጸሎት ሊያደርጉ ይችላሉ እንደግለት ነው።

ምዕመናን ብዙውን ጊዜ የቅዱሳንን አማላጅነት የሚግጠኑት ለቤተ ክርስቲያን ገንዘብ ወይም ሌላ ዓይነት ስጦታ በመስጠት ነበር። የተጨነቁበት ነገር ቢገጥማቸው የቅዱሳንን ስም መጥራት የተለመደ ነገር ሆነ። ይህ ልማድ ደግሞ እየተስፋፋ መሄዱን ሲቀጥል ምዕመናን ጸሎት በሚያሳርጉበት ወቅት የእግዚአብሔርን ስም ከመጥራት ይልቅ የቅዱሳንን ስም ይጠሩ ነበር።

በቅዱሳን አማላጅነት ላይ የነበረው እምነት ወደ ብዙ አገር የተስፋፋ ሆነ። በየአገሩ፣ በየከተማው፣ በየማኅበሩ ለአገር ጤንነትና ደኅንነት ሲሉ ስሙን የሚጠሩት ቅዱስ አላቸው። ለቅዱሳን መታሰቢያም እየተባለ አብያተ ክርስቲያናት ይታነጹ ነበር። ቅድስት ማርያም፣ ቅዱስ ዮሐንስ፣ ቅዱስ ጳውሎስ በማለት ወይም በሌሎች ስሙ ጥሩዎች ምዕመናን ስም አብያተ ክርስቲያናትን መሰየም የጀመሩት በዚያን ዘመን ነው።

የቅዱሳን ቅርሶች

ቅዱሳን የተባሉት ሰዎች በሕይወታቸው ዘመን የተጠቀሙበት ልብስ ወይም ዕቃ ቢኖር እንደ ተቀደሰ ነገር ይቆጠር ነበር። ስለሆነም በቤተ ክርስቲያን ወይም ተመሳሳይ በሆነ ስፍራ ያኖሩታል። በሰው እምነት ከአደጋ ወይም ከበሽታ ሊጠብቅ ሊያድንም ይችላል።

እንደዚህ ያለ ነገር ከቅዱሳን የተገኘ ቅርስ ይባላል። ልዩ በሆነ አክብሮት ይጠበቁ የነበሩ ቅርሶች ከክርስቶስ መስቀል የተገኘ ስንጣሪ ነው። ከክርስቶስ ደም ተጠብቆ የተገኘ ጠብታ ነው። ከሰማዕታት የአንዱ አጥንት ነው። ወይ እገሌ ከተባለ ከሌላ ቅዱስ አጽም የተገኘ አጥንት ነው የተባሉት ነገሮች ናቸው።

እነዚህ ቅርሶች ተአምራትን የመሥራት ልዩ ኃይል አላቸው የሚል እምነት በምዕመናን መካከል ነበርና ቅርሶቹ ወደ ተገኙባት ቤተ ክርስቲያን በብዛት እየጎረፉ ሰግደት ያደርጉ ነበር።

መንፈሳዊ ድክመት

ጌታ ኢየሱስ፡- መንግሥቱ ከዚህ ዓለም አይደለችም ብሎ ተናግሮአል፤ ዮሐ.18፡36። እንዲህ በማለቱም የእርሱ መንግሥት መንፈሳዊ እንጂ ሥጋዊ አለመሆኑን፤ እንዲሁም በመንግሥቱ እንደ ዓለማውያን ገዢዎች በሥጋዊ ኃይል ለመጠቀም አለመፈለጉን አመልክቶአል።

የሥልጣን ጉዳይ በመካከለኛው ዘመን የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች የክርስቶስን ቃል በመርሳት በሥጋዊ ኃይል ወደ መጠቀም ያዘነበሉ ሆኑ። የርም ሊቀ ጳጳሳት፡- በምድር ላይ የክርስቶስ እንደራሴ ነኝ፤ ስለዚህ ሰው ሁሉ ለእኔ መታዘዝ ይኖርበታል እያለ የሁሉም ገዢ ለመሆን ተነሣ።

ተራ ሕዝብም ብቻ ሳይሆን የአገር ባለሥልጣናት ነገሥታትም ሳይቀሩ ተገዢዎቹ እንዲሆኑ ለማድረግ ሞከረ። ለምሳሌ ከ1198 እስከ 1215 ዓ.ም. በርም ሊቀ ጳጳሳት የነበረው ኢናሴንስ የተባለው፡- ሊቀ ጳጳሳት ከእግዚአብሔር በታች ነው፤ ነገር ግን ከሰው በላይ ነው እያለ የነበረበትን ሹመት ተወዳዳሪ የሌለው ሊያደርገው ይጣጣር ነበር።

በዚህ ጥረት መካከል ግን በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ያለው መካከለኛ አንድ ብቻ ነው፤ ይኸውም ኢየሱስ ክርስቶስ የሚለው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ተዘነጋ፤ 1ጢሞ.2፡5። መልካም አርዓያ ወይስ መጥፎ? በቤተ ክርስቲያን ላይ ጉዳትን ያስከተለባት የመሪዎች የሥልጣን ሽሚያ ብቻ አይደለም። በአካሄዳቸው ለምዕመናን መልካም አርዓያ መሆን ሲገባቸው የእግዚአብሔርን ቃል ችላ በማለት ከባድ በሆነ ስሕተት የተሳሳቱበት ጊዜ ነበር። ይህም በቤተ ክርስቲያን ላይ የነበረውን የሰውን እምነት ሳይቀንስበት አልቀረም።

ሰው የሚድነው በምንድር ነው? መምህራን ቢላሳቱ ተግራምችም ተሳስተው ሊገኙ ይችላሉ። ይህም በመካከለኛው ዘመን የሆነ ነገር ነው። በጠቅላላው ክርስቲያኖች በቂ ትምህርት ካለግገኙታቸው የተነሣ ስለ ደገነነት መንገድ ያገኙት እውቀት የተሟላ አልነበረም።

ሰው የሚድነው በራሱ ጥረትና ልፋት ሳይሆን በኢየሱስ ክርስቶስ በማመኑ ብቻ ነው የሚለው የወንጌል ቃል በሚገባ አልተብራራላቸውም ነበር። ስለዚህ የቤተ ክርስቲያንን ወግ በመጠበቅ፣ በትዛቤ፣ በገንዘብ፣ ቤተ ክርስቲያንን በግዘውተርና በመሳሉም፣ የቅዱሳንን ስም በመጥራት፣ ይህንንም በመለለ ሁሉ ነፍሳቸውን ለግዳን የሚችሉ ይመስላቸው ነበር።

በአጭሩ የመካከለኛውን ዘመን ቤተ ክርስቲያን ጠቅላላ ሁኔታ ብንመረምረው በእውቀት፣ በእምነትና በአካሄድ ረገድ የነበረባት ጉድለት ጎሳ ብሎ የሚታይ ነው ግለት ስሕተት አይሆንም።

ወደፊት እንደምናየውም የቤተ ክርስቲያኒቱ መንፈሳዊ ድክመት የተሰግቸውና ወደ መታደስና ወደ መሻሻል ሊመሩአት የተነሣው አስተዋዮች ክርስቲያኖች ጥቂቶች አልነበሩም።

ጥያቄዎች

1. በመካከለኛው ዘመን በምዕራባውያን አገሮች የሮም ቤተ ክርስቲያን ሊቀ ጳጳሳት የክርስቲያኖች መሪ ለመሆን የቻለው ምን በግለቱ ነው?
2. የምሥራቅ አገሮች አብያተ ክርስቲያኖች በግን ይመሩ ነበር?
3. የምሥራቅና የምዕራብ አብያተ ክርስቲያኖች እስከ መለያየት የደረሱት በትምህርትና በሥርዓት ልዩነት ምክንያት ሲሆን የልዩነቱን ጥናዎች ነጥቦች ይግለጡ።
4. ካቶሊካዊት ግለት ምን ግለት ነው? በሮም ሊቀ ጳጳሳት ትመራ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ይህን ስም የወሰደችው ምን ለግለት ይመስላል?
5. የምሥራቅ አብያተ ክርስቲያኖች ኦርቶዶክሳውያን የሚለውን ስም የተቀበሉት ምክንያት ሊያመለክቱ ነው?
6. በመካከለኛው ዘመን የብዙዎች ክርስቲያኖች መንፈሳዊ ሕይወት ጉድለትን ያሳየው በምን ምክንያት ነው?
7. የስርየት ደብዳቤ የሚሉት ነገር እንዴት ያለ ነበር?
ሐሳብና አስተያየት

1. ከሰው የምንግረው ትምህርት ትክክለኛ ወይም የተሳሳተ መሆኑን ለይተን ለግወቅ የምንችለው በምንድር ነው? መልሱን ለግገኘት ቀጥሎ ያሉትን ጥቅሶች ይመልከቱ፡ ግቴ.22:29፣ የሐዋ.17:11፣ ዮሐ.17:17።
2. ጌታ ኢየሱስ በግቴ.16:18-19 ለኢፕሮስ የተናገረው ቃል በዮሐ.20:23 ለሐዋርያት በመሉ ተነገራቸው። በግቴ.18:17-18 ደግሞ ተመሳሳይ ቃል ስለ

ቤተ ክርስቲያን ተነገረ። እነዚህ ጥቅሶች በአንድነት ሲታዩ ስለ መንፈሳዊ መሪነትና ሥልጣን ምን ያስረዱናል?

ምዕራፍ ሦስት

ሀ. የመነኩሳት ማገበሮች

የምንኩስና ጥሩ አገልግሎት

እኛ በምንኖርበት ዘመን ክርስቲያን በተለያዩ መንገዶች ቤተ ክርስቲያንን ለግልገል መቻሉ የታወቀ ነው። ቁስ፤ ወንጌላዊ፤ የትምህርት ቤት አስተማሪ፤ የቤተ ክርስቲያን ሽግግል ወይም ዲያቆን በመሆን ይህንንም በመሳሰለ ሁሉ የቤተ ክርስቲያንን ሥራ ለማከናወን ይችላል። በሌሎች ተግባራትም የተሰማሩት ተራ ምዕመናንም ሳይቀሩ እውቀታቸውና ተሰጥዎአቸው በሚፈቅድላቸው መጠን መንፈሳዊ አገልግሎት ሊያበረክቱ ይችላሉ።

በመካከለኛው ዘመን ሁኔታው ከዚህ የተለየ ነበር። እርግጥ ካህናት ነበሩ፤ ከዚህ ሌላ ገን ሰው የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ለመሆን ቢፈልግ የሚታየው መንገድ አንድ ብቻ ነበር። ይኸውም ምንኩስና ነው። ወደ ገዳም ገብቶ ተምሮ መነኩሰ በመሆን ነው። በመሆኑም በየአገሩ ገዳማት በብዛት ከመቋቋማቸውም ሌላ ልዩ ልዩ የመነኩሳት ማገበሮች ተቋቋሙ።

መነኩሳት በየገዳሙ ተቀምጠው በአካባቢው የሚኖረውን ሕዝብ በቀለም ትምህርት፣ በተግባረ ዕድ፣ በእርሻ ሥራም በማሠልጠን፤ ለድሆችና ለሕመምተኞች የቸርነትን ሥራ በመሥራትም ለአገር እድገት ለቤተ ክርስቲያን መስፋፋትም ያበረክቱት አገልግሎት ብዙ ጊዜ ከፍተኛ ጥቅም ያለው ሆኖ ተገኘ።

ይሁን እንጂ በገዳም ውስጥ ቢኖርም ሰው በመንፈሱ እየደከመ ሊሄድ መቻሉ አይካድም። ይህም በመካከለኛው ዘመን ብዙ ጊዜ የታየ ሁኔታ ነው።

ምንኩስና ዓላማውን ስቶ ስለ መለወጡ

ከምዕመናን በርከት ያለ ገንዘብ በማግኘታቸው ብዙዎች ገዳማት ሀብታሞች ሆኑ። ሀብት ደግሞ አደገኛ ነገር ሊሆን ይችላልና ገንዘብ ከበረከተላቸው በኋላ በሥራቸው ሰነሮች የሆኑ መንፈሳዊ ገድባለሽነት የተጓደኛው መነኩሳት የብዙ ሆኑ። አንዳንድ ጊዜም በዓለማዊነት ተጠምደው ከክርስቲያን መንገድ ርቀው በሚያስነውር ድርጊት የአካባቢውን ሕዝብ ያሳጡት ነበር።

የመሻሻል ፍላጎት

ብዙዎች ጥሩዎች መነኩሳት፡- የቤተ ክርስቲያን ሰው እንዲህ መሆን የለበትም እያሉ ሐዘናቸውን ይገልጡ ነበር። ከማዘናቸውም በላይ የቤተ ክርስቲያንን ድክመት በአገልጋዮችም በኩል ያሳየቸውን ስንፍናና ዓለማዊነት ለግስወገድ ተነሣሡ።

ትንሽ ወረድ ብለን እንደምናየው የሮምን ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ከመንፈሳዊ ውድቀት ለማዳን ጥረት ለማድረግ የፈለጉ ሁለት የመነኩሳት ማገበሮች ተጽድመው። እነርሱም ፍራንሲስካውያንና ዶሚኒካውያን የተባሉት ናቸው። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ ብዙ ጊዜ ለማኞች ወይም የልመና መነኩሳት እየተባሉ ይጠራሉ። ይህ ስም የተሰጣቸው ግን ለነቀፋ አይደለም።

የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ የገንዘብ ወዳጅ መሆን የለበትም፤ እንደ መድኃኒታችን እንደ ክርስቶስ በድህነት መኖር አለበት በማለት ለራሳቸው ምንም ምድራዊ ሀብት ሳያካብቁ በልመና ወይም በሰጦታ ከሕዝብ ያገኙትን እየተመገቡ ከዚህ ዓለም ምችት የተለዩ በመሆናቸው የተሰየሙበት ስም ነው።

ሁለቱ ማገበሮች የተሰየሙት በመሥራቻቸው ስም ነው። የፍራንሲስካውያንን ማገበር የመሠረተ ፍራንሲስኩስ የተባለው መነኩሴ ሲሆን የዶሚኒካውያን ማገበር መሥራች ዶሚኒኩስ ይባላል። የሁለቱን ሰዎች ታሪክ በአጭሩ ከዚህ አከታተለን እንጽፋለን።

ለ. የአሲሲው ፍራንሲስኩስ

ፍራንሲስኩስ በ1182 ዓ.ም. አሲሲ በተባለች በመካከለኛ ኢጣልያ ከተማ ተወለደ። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ የአሲሲው ፍራንሲስኩስ የተባለው በዚህ ምክንያት ነው።

የልጅነቱ ምችትና ደስታ

አባቱ ሀብት የበረከተለት ነጋዴ ስለሆነ በወጣትነት ዘመኑ እንደልብ የሚጫወትበትና የሚደሰትበት ገንዘብ ለፍራንሲስኩስ ይሰጠው ነበር። ከዚህም የተነሣ አብረውት የሚደሰቱ ብዙዎች ጓደኞችን ለማትረፍ ቻለ። እንደ መሪአቸውም ይቆጥሩት ነበር። አባቱም በዚህ ነገር ሳይኮራ አልቀረም። እናቱ ግን የልጅዋን ቧልተኝነት በጎዘን እየተመለከተች፡- እኔ በበኩሌ የምመኝለት በእግዚአብሔር ኃይል ጥሩ ክርስቲያን እንዲሆን ነው ትል ነበር።

ፍራንሲስኩስ ከጓደኞቹ ጋር እየተደሰተና እየተጫወተ ሲኖር ሳለ በድንገት በጽኑ በሽታ ታምሞ የአልጋ ቁራኛ ሆነ። በዚያን ጊዜ የዚህ ዓለም ከንቱነት ስለተሰማው ስለ ነፍሱ ደኅንነት ስለ እግዚአብሔርም ማሰብ ጀመረ።

ነገር ግን ታምሞ የተነሣ እግዚአብሔርን ረሳ እንደሚባለው ከበሽታውም ካገገመ በኋላ ለቁም ነገር መኖርን ለመርሳት ሞከረና አሁንም ከጓደኞቹ ጋር ይፈነጥዝ ጀመር። ይሁንና ያ በአፍላ ዘመኑ የለመደው የቅብጠት ኑሮ ከእንግዲህ ወዲህ ሊያስደስተው አልቻለም። ጓደኞቹ ሊያስደስቱት ቢሞክሩም ብዙ ጊዜ ልቡን የሞላው ጎዘን ነው እንጂ ደስታ አይደለም።

የሕይወቱ ዓላማ ተለወጠ

በአንዲት ምሽት ከጓደኞቹ ጋር ሆኖ ወደ ቤት ለመመለስ በመንገድ ላይ ሳሉ ፍራንሲስኩስ ትንሽ እያዘገመ ሲመጣ ወደኋላ ቢቀር፡- ምንው አንተ ምን ሆነሃል? የትዳር ጓደኛ ለመረለግ ሐሳብ ገብቶብህ ነው? እያሉ ይቀልዱበት ጀመር።

ፍራንሲስኩስም፡- እውነታችሁን ነው፤ የትዳር ጓደኛ ለመፈለግ አስቤአለሁ፤ እኔ የማገባት መሽራ ግን እናንተ አይታችሁ የማታውቁት በክብር በቁንጅናም ወደር የሌላት ናት ሲል መለሰላቸው።

አገባታለሁ ብሎ የጠቀሳት መሽራ ድህነት ትባላለች። እርስዋን አገባታለሁ በማለቱ ከእንግዲህ ወዲህ የዓለምን ምቹትና ሀብት ለመናቅ፤ ስለ እግዚአብሔርም ብሎ ድህ ሆኖ ለመኖር በቆራጥነት የተነሣ መሆኑን ማመልከቱ ነው። የሕይወቱን ዓላማና አቅጣጫ ፈጽሞ ለመለወጥ ውሳኔ አድርጎአል።

ከእንግዲህ ወዲህ ፍራንሲስኩስ ለእግዚአብሔር ክብር ለሰውም ጥቅም ሲል አንድ ድህ መክሱሴ ሊሆን ነው። በገንዘብም የሚጫወት የሀብታም ነጋዴ ልጅ መሆኑ ሊቀር ነው።

ሰባኪና በጎ አድራጊ ሆነ

ከዚህ በፊት በገንዘቡ እየተመካ ይኖር ነበር። አሁን ግን በእጁ የነበረውን ገንዘብ ለድሆች ይሰጥ ጀመር። የለማኞች ወንድምና ወዳጅ ሆነ። በተለይም ለሌሎች በጣም ስላዘነላቸው ትልቅ ፍቅር ያሳያቸው ነበር።

በቀን ብዛት ፍራንሲስኩስ ተከታዮቹን አገኘ። ከእነርሱም ጋር ከመንደር ወደ መንደር እየተዘዋወረ የእግዚአብሔርን ቃል ያስተምር ነበር። በደረሰበትም ሁሉ ለክርስቶስ ታላቅ ፍቅር ያለው መሆኑን ሕዝቡ ስላወቀለት ሁሉም በደስታ ይቀበሉት ነበር።

የፍራንሲስኩስ ማኅበር

ፍራንሲስኩስና ተከታዮቹ ቤተ ክርስቲያንን ለመገንባት ያበረከቱት አስተዋጽኦ ከፍተኛ ነው ማለት ማጋነን አይሆንም። በተለይም የቤተ ክርስቲያኒቱን መንፈሳዊ ድክመት ለማስወገድ ያደረጉት ጥረት ብዙ ነው።

በ1226 ዓ.ም. ፍራንሲስኩስ በሞት ከዚህ ዓለም ተለየ። በዚያን ጊዜ ሥራውን የሚቀጥሉት ብዙዎች ወንድማማች ተባብረውት ነበር። እርሱ የመሠረተው ማኅበር አጭር በሆነ ጊዜ ውስጥ የአባሎቹ ብዛት በብዙ ሺህ የሚቆጠር ሆነ።

ፍራንሲስኩስ በብዙ ሺህ የሚቆጠሩትን ገዳማት መሥርተው በያሉበት ሕዝቡን በማስተማር፤ በልዩ ልዩ በጎ አድራጎትም ችግሮችንና ሕመማንን በመርዳት ለቤተ ክርስቲያን አዲስ የሕይወት እንቅስቃሴ የሚፈጥሩ ሆኑ።

ሐ. ዶሚኒኩስ

መናፍቃንን እመልሳለሁ አለ

ዶሚኒኩስ የተባለውን የመክሰላት ማኅበር የመሠረተው ዶሚኒኩስ የተባለው የእስፓኝ አገር ተወላጅ ነው። በ1170 ዓ.ም. ነው የተወለደው። በትምህርት ቤት ትምህርቱን ካጠናቀቀ በኋላ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ካህን ሆነ።

እርሱ በኖረበት ዘመን፡- የሮም ቤተ ክርስቲያን ትምህርት ትክክለኛ አይደለም እያሉ የሚያሰቡ ሰዎች የበረከቱ ነበሩ። እነርሱንም የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እንደ መናፍቃን ወይም ከእውነት መንገድ እንደ ተለዩ አድርገው ይቆጥሩአቸው ነበር።

ዶሚኒካኑ፡-የቤተ ክርስቲያንን ትምህርት የግድቀቡት ሁሉ ሐሰተኞች ናቸውና ጥፋታቸውን አምነው እንዲመለሱ አደርጋቸዋለሁ ብሉ ተነሣ። በዚህም ሥራ የተባበሩት ተከታዮችን አገኘ።

የቤተ ክርስቲያን ፍርድ ቤት

ዶሚኒካውያን በመጀመሪያ የተነሣሁበት ዓላማ ሰላማውያን ከሆኑት ከፍራንሲስካውያን የተለዩ እንዲሆኑ አድርጎአቸዋል። እንደምን ቤተ ሐሰተኞች ናቸው የሚሉአቸው በፈቃዳቸው የቤተ ክርስቲያኒቱን ትምህርት ለመቀበል የግደወዱ ሆነው ቢገኙ በግድና በኃይል ሊመልሱአቸው የተነሡ በመሆናቸው ነው።

መናፍቃን የሚታረሙበት ወይም የሚቀጡበት የተለየ የቤተ ክርስቲያን ፍርድ ቤት ተቋቁሞ ነበር። የሮም ሊቀ ጳጳሳትም በዚህ ፍርድ ቤት እንዲጠቀሙ ፈቃድ ከሰጣቸው በኋላ በትምህርትና በእምነት ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን የተለዩትን ግላደድ ጀመሩ።

ጥፋተኛ ሆኖ የተገኘ ሁሉ ሥቃይ በሞላበት ቅጣት ይቀጣ ነበር። የሞት ፍርድ የተፈረደባቸውም በዛ ያሉ ናቸው። በአጭሩ ለቤተ ክርስቲያን አለመታዘዛቸውን የገለጡት ሁሉ ዶሚኒካውያን በጣም አስፈሪዎች ሆነዋቸው።

የሰብከት ወንድማማች

በዚህ ዓይነት ሰውን ግላደድ ሳልተወሰነ ጊዜ ሊቀጥል አልቻለምና ከፍ ብሎ የተጠቀሰው የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ፍርድ ቤት ወይም መቀጫ ድርጅት ሥራውን ያቋረጠበት ጊዜ ደረሰ። ዶሚኒካውያንም በተሻለ መንገድ ቤተ ክርስቲያንን ግንገላ ጀመሩ።

በብዙ አገር ትምህርት በማስተግርና ሰብከት በግድረግ የበረቱ ሆነው ተገኙና የሰብከት ወንድማማች የሚል ስም ወጣላቸው። የክርስትናን ሃይማኖት ለመመሥረትና ለማስፋፋት የተጫወቱት ግና ከፍተኛ ግምት የሚገባው ነው።

ከፍ ብለው የተጠቀሱትን መክላትና የመክላት ማህበሮች እንደ ምሳሌ አድርገን ለንቆጥራቸው እንችላለን። በዘመን ብዛት ለካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች የሆኑ ሌሎችም ላይ ላይ ማህበሮች ተቋቋሙ። እስከ ዛሬም በዚህች ቤተ ክርስቲያን የምንኩስና አገልግሎት ከፍተኛ ግምት የሚጣልበት ነው።